Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

4 апрель, пайшанба, 1996 йил
Сотувда эркин нархда. № 66 (1319)

АГРАРЧИ ОЛИМЛАР АНЖУМАНИ

Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академиясининг йиғилиши бўлиб ўтди. Академия президенти вазифасини бажарувчи С.Усмонов давлатимиз раҳбари Ислом Каримов Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил якуни ва жорий йилдаги вазифаларга бағишланган йиғилишида сўзлаган нутқида деҳқончилик-саноат мажмуи олдига қўйган вазифалар ҳақида маъруза қилди.

Анжуманда республикада мавжуд суғориладиган ва лалмикор ерлар ҳосилдорлигини ошириш, янги, серҳосил навларни яратиш муаммоларига алоҳида эътибор жалб этилди.

Йиғилиш қатнашчилари Россия Федерацияси Давлат Думасининг собиқ иттифоқни қайта тиклаш тўғрисидаги қарорига муносабат билдириб, Президентимиз Ислом Каримов Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги — ЎзА мухбирининг ана шу борадаги саволларига жавобларида баён этилган фикрларни қизғин қўллаб-қувватлаётганликларини билдирдилар.

Анжуманда республика Бош вазирининг ўринбосари Р.Гиниятуллин сўзга чиқди.

(ЎзА).

ФАХРИЙЛАР ИСТАГИ

Тошкентда Ўзбекистон фахрийлар фаолларининг йиғилиши бўлди. Унда Россия Федерацияси Давлат Думасининг собиқ иттифоқни тиклаш тўғрисидаги қарорига муносабат билдирилди. Йиғилишни республика Фахрийлар ташкилотлари уюшмаси кенгаши раиси Б.Раҳимов бошқарди.

Йиғилишда сўзга чиққанлар давлатимиз раҳбари Ислом Каримовнинг Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги — ЎзА мухбирининг МДҲ мамлакатлари ўртасидаги интеграция жараёнларини сунъий равишда жадаллаштириш билан боғлиқ масалалар юзасидан берган саволларига жавобларида баён этилган фикрларни якдиллик билан қўллаб-қувватладилар.

(ЎзА).

ФОТОНИГОҲ

ПОЙТАХТ ЧИРОЙ ОЧМОҚДА

Пойтахтимиз кундан-кун чирой очиб, гўзаллашиб бормоқда. Кейинги йилларда қад ростлаётган кўплаб турар жой бинолари, савдо марказлари, гузар ва бекатлар Тошкент қиёфасини таниб бўлмас даражада кўркамлаштиряпти.

Пойтахтимизнинг Ҳамид Олимжон майдонида қад кўтарган осмонўпар уйлар шаҳар кўркига янада кўрк қўшади. Бу ерда барпо этилаётган комплекснинг қурилишида «Сифат» ҳиссадорлик қурилиш бирлашмасининг бунёдкорлари фаол иштирок этяпти. Айни кунларда бу ерда сўнгги пардозлаш ва жиҳозлаш ишлари давом этмоқда, шунингдек, майдонда чет эл фирмалари учун мўлжалланган офислар, 240 ўринли ер ости гаражи, савдо расталари қурилиши ҳам ниҳоясига етказилди.

СУРАТЛАРДА: Ҳамид Олимжон майдонидаги янги қурилган замонавий бино кўриниши; пардозловчи Шуҳрат Бобожонов; пардозловчилар (чапдан) Р.Отабоев, С.Юнусов, С.Боботоев ва Ф.Тўрақуловлар.

Р. ЖУМАНИЁЗОВ олган суратлар.

ОЛТИН БУ ВОДИЙЛАР — ЖОН ЎЗБЕКИСТОН!

ТАНДИРДАН ЯНГИ «УЗИЛГАН» ХАБАРЛАР

ШАРБАТ УЧУН ИДИШЛАР

«Андижон» агрофирмаси рақобатбардош маҳсулотларсиз ички ва жаҳон бозорига чиқиш мумкин эмаслигини яхши тушунади.

Шу мақсадда фирма чет эл маблағини жалб қилишга ҳаракат қилмоқда. Масалан, яқинда агрофирмага қарашли Андижон консерва корхонасида Жанубий Корея мутахассислари иштирокида ҳар сменада 40 минг пакет шарбатларни қадоқлаш қурбига эга линия ўрнатилди.

ИШБИЛАРМОНЛАРГА ЁРДАМГА КЕЛДИ

Республикамизда Германия фирмалари ёрдамида алоқа биржаси ташкил этилди.

Бу ерда ишбилармонлар нафақат хилма-хил ахборотларни олди, балки менежмент тажрибаси билан танишди.

АВТОМОБИЛСОЗЛАРГА АТАЛГАН ИШ КИЙИМЛАРИ

Асака шаҳридаги «Заврак» савдо-ишлаб чиқариш фирмаси 2 минг дона ишчилар кийимини тайёрлади.

Янги кийимлар «ЎзДЭУавто» автомобилсозлари буюртмасига асосан тикилди.

ЯНГИ БИНОГА КЎЧИБ КИРИШАДИ

Қашқадарё вилояти прокуратураси учун қурилган янги бино фойдаланишга топширилди.

Уйни Қарши шаҳридаги 19-ҳиссадорлик жамияти қурувчилари бунёд этди.

САБЗАВОТ МЎЛ БЎЛАДИ

Хоразм вилоятида эрта кўклам сабзавотларини экишга киришилди.

Вилоят бўйича 10 минг гектар сабзавот, 3,5 минг гектар картошка экиш режалаштирилган. Йил мобайнида деҳқонлар жами 110 минг тонна сабзавот, минглаб тонна картошкани етказиб бериши керак.

МУЗЕЙДАН БОШ ЗАКОТЧИ РИСОЛАСИ ЎРИН ОЛДИ

Самарқанддаги Ўзбекистон халқлари маданияти тарихи музейининг қадимий қўлёзмалари бўлимида Ватанимиз ўтмиши ҳақида сўз юритувчи ўнлаб ноёб асарлар мавжуд. Ана шулардан бири Мирзо Салимбек бин Муҳаммад Раҳимнинг «Кашкули Салимий» рисоласидир.

Бухоронинг кейинги бир нечта амирлари саройида бош закотчи вазифасида хизмат қилган Мирзо Салимбек бу асарда Чингизхон қўшинларининг Ўрта Осиёга ҳужумидан то 1920 йил воқеаларигача бўлган даврни қамраб олади. Асарда айниқса, 1860-1920 йил оралиғидаги воқеалар анча мукаммал ёритилган.

ИНСОНПАРВАРЛИК ЁРДАМИ

Экологик офат минтақасида жойлашган Қорақалпоғистонга мамлакатимиздан ташқари турли халқаро жамғармалар, хорижий давлатлар томонидан ҳам инсонпарварлик ёрдами кўрсатиш давом этмоқда.

Халқаро «Экосан» жамғармаси Хитой Халқ Республикасидан келтирилган 26 турдаги бир неча ўн минг АҚШ доллари миқдоридаги дори-дармонни яқинда Қораўзак тумани шифохонасига топширди. Бу дори-дармондан туман меҳнаткашлари баҳраманд бўла бошлади.

• Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармони

ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШИНИ ДАВЛАТ ЙЎЛИ БИЛАН ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида ислоҳотларни чуқурлаштириш, бу соҳанинг моддий базаси ва молиявий аҳволини мустаҳкамлаш ҳамда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирувчиларни рағбатлантириш, аграр сиёсатнинг устувор вазифаларини амалга ошириш учун шарт-шароит яратиш мақсадида:

1. Белгилаб қўйилсинки:

— мулк пайларини жорий қилиш ҳамда меҳнатни уюштириш ва рағбатлантиришни такомиллаштириш асосида қишлоқ хўжалик корхоналарини қайтадан ташкил этиш;

— бозорга хос ёрдамчи тармоқларни шакллантириш;

— таркибий ўзгаришларни амалга ошириш;

— пировард натижада қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришининг самарадорлигини ошириш — қишлоқ хўжалигини ислоҳ қилишнинг устувор вазифаларидир.

2. Машина-трактор парклари қишлоқ хўжалик корхоналарининг буюртмаларига мувофиқ бажарган ишлари учун уч йилгача қўшимча қиймат солиғини тўлашдан озод қилинсин.

Мазкур имтиёзлар натижасида олинган маблағдан қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштирувчиларнинг буюртмаларига мувофиқ бажариладиган дала ишлари нархи ва тарифларини арзонлаштириш учун фойдаланилсин.

3. Қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштирувчиларга қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш эҳтиёжлари учун етказиб бериладиган минерал ўғитлар ва ёнилғи-мойлаш материалларига қўшимча қиймат солиғи белгиланмасин.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги бир ой муддатда Қишлоқ хўжалик вазирлиги, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» уюшмаси, «Ўзбекнефтгаз» миллий компанияси, «Ўзкимёсаноат» корхоналари уюшмаси ва «Ўзагрокимёсервис» давлат акционерлик уюшмаси билан биргаликда мазкур имтиёзларни амалга ошириш низоми ва тартибини ишлаб чиқиб, тасдиқ учун Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсин.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги янги ташкил этиладиган машина-трактор паркларига замонавий қишлоқ хўжалик техникасини сотиб олиш ва янгилаш учун зарур оборот маблағи ажратсин.

«Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттаъмир» кооператив давлат қўмитаси, «Ўзқишлоқхўжаликмаш-холдинг» компанияси, Қишлоқ хўжалик вазирлиги 1996-1997 йилларда қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирувчиларга зарур бўлган қишлоқ хўжалик техникаси ва уларнинг эҳтиёт қисмларини ишлаб чиқаришни ташкил этишни кўзда тутадиган шартномалар тузсин. Бу буюртмалар зарур молиявий ва моддий воситалар билан таъминлансин.

5. Зарарига ишлаётган қишлоқ хўжалик корхоналарининг банк ссудалари бўйича тўлайдиган устама фоизлари чегириб ташлансин.

6. Кам рентабелли қишлоқ хўжалик корхоналари томонидан олинган кредитларга устама фоизларни тўлаш 2000 йилнинг 1 январигача кечиктирилсин.

7. Зарарига ишлаётган ва кам рентабелли қишлоқ хўжалик корхоналарининг банк ссудалари бўйича вақтида тўланмаган қарзлари 2000 йилнинг 1 январигача кечиктирилиб, бу қарзлар бўйича устама фоизлар ёзиш тўхтатилсин;

Польшадан картошка сотиб олиш учун «Ўзмевасабзавотузумсаноат» уюшмасига ажратилган кредит учун тўловлар 1997 йил 1 январигача кечиктирилсин.

8. Қуйидагиларга, яъни:

«Ўзпахтасаноатсотиш» давлат акционерлик жамиятига, «Ўзмевасабзавотузумсаноат» уюшмасига, «Ўздонмаҳсулот» давлат акционерлик компаниясига 1996 йил ҳосилига бўнак (аванс) бериш ва топширилган маҳсулот учун ҳисоб-китоб қилишга;

«Ўзмевасабзавотузумсаноат» уюшмасига зарур миқдордаги уруғлик картошкани харид қилишга;

пилла етиштириш ҳамда чўл ва ярим саҳро яйловларида жойлашган қоракўлчиликка бўнак бериш учун йўналтирилган кредитлар.

9. Белгилаб қўйилсинки, мазкур имтиёзларни амалга оширишдан олинадиган маблағ асосан қишлоқ хўжалик техникаси ва минерал ўғитлар сотиб олиш учун фойдаланилади.

10. Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Р.А.Гиниятуллин, Қишлоқ хўжалик вазирлиги, «Ўзкимёсаноат» корхоналари уюшмаси бир ой муддат ичида Қишлоқ хўжалик вазирлигига қарашли «Ўзагрокимёсервис» базасида «Ўзкимёсаноат» уюшмаси таркибига кирадиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларини етиштирувчиларга хизмат кўрсатувчи давлат акционерлик бирлашмаси тузиш тўғрисида таклиф киритсинлар.

11. Қишлоқ хўжалик вазирлиги, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси, Ўзбекистон «Геологиягеркадастри» Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги билан биргаликда 1996 йил 1 августига қадар балл-бонитет бўйича ўтказилган баҳолар асосида қишлоқ хўжалик зоналарини белгилаб, шу зоналар бўйича ер солиғининг табақалаштирилган ставкаларини қайта кўриб чиқсин.

12.Вазирлар Маҳкамаси, Молия вазирлиги, Марказий банк, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ҳокимликлари барча манфаатдор идора ва ташкилотлар билан биргаликда 1996 йил 1 июлга қадар 2000 йилгача қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ривожлантиришнинг комплекс дастурини ишлаб чиқиб, тасдиқласинлар, унда:

— ҳосилдорликни ошириш ҳисобига дон, пахта, озуқа экинлари етиштиришни кўпайтириш;

— ишлаб чиқаришни ташкил этиш ва меҳнатни рағбатлантиришнинг замонавий тизимларини жорий этиш;

— қишлоқ жойларда ёрдамчи бозор тармоқларини барпо этиш;

— қишлоқ хўжалигини сифатли қишлоқ хўжалик техникаси, минерал ўғитлар, экинларни ҳимоя қилишнинг кимёвий воситалари билан таъминлаш устувор вазифалар сифатида алоҳида ажратиб кўрсатилсин.

13. «Ўзқишлоқхўжаликмаш-холдинг», «Ўзқишлоқхўжаликтаъминоттаъмир» компаниялари Қишлоқ хўжалик вазирлиги, Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги, «Ўзмевасабзавотузумсаноат», Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси ҳамда бошқа манфаатдор идора ва ташкилотлар билан биргаликда:

— республикада қишлоқ хўжалик машиналари, механизмлар ва бутловчи буюмлар ишлаб чиқаришни ташкил этиш;

— хорижий сармояларни жалб этган ҳолда қўшма корхоналар тузиш;

— икки ой муддат ичида барча қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирувчилар учун қишлоқ хўжалик техникаси ва ускуналарини таъмирлаш ва уларга сервис хизмати кўрсатадиган хизматни ташкил этиш бўйича 2000 йилгача мўлжалланган дастурни ишлаб чиқиб, тасдиқлаш учун Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсин.

14. Қишлоқ хўжалик вазирлиги, Ўзбекистон Қишлоқ хўжалик фанлари академияси Меҳнат вазирлиги, Истиқболни белгилаш ва статистика давлат қўмитаси, Молия вазирлиги ҳамда бошқа манфаатдор вазирлик, идора ва ташкилотлар билан биргаликда 1996 йил 1 ноябрга қадар ҳайдаладиган ҳар гектар ерга тўғри келадиган қишлоқ хўжалик ходимларининг энг кўп сони меъёрларини, шунингдек, республика минтақалари бўйича қишлоқ хўжалик экинларининг асосий турларига моддий-хомашё сарфлари меъёрларини ишлаб чиқиб, Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсинлар.

15. Адлия вазирлиги 10 кун муддат ичида Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунларига ушбу Фармондан келиб чиқадиган қўшимча ва ўзгаришлар киритиш тўғрисидаги таклифларни Вазирлар Маҳкамасига тақдим этсин.

16. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси бир ҳафта муддат ичида ушбу Фармонни амалга ошириш юзасидан қарор қабул қилсин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри,
1996 йил 3 апрель.

ДЕҲҚОНЛАР КЕНГАШДИЛАР

Фарғона вилоятининг Бувайда туманидаги Амир Темур жамоа хўжалигида вилоят қишлоқ хўжалиги ходимларининг чигитни тез ва сифатли экишга бағишланган кўргазмали семинар-кенгаши бўлди.

Кенгашда ерни экишга ўз вақтида тайёрлаш, чигитни барча агротехника талабларига риоя қилган ҳолда экиш, техникадан унумли фойдаланиш, далада ишловчилар учун зарур маданий-маиший шароитни яратиш масалалари юзасидан фикрлашиб олинди, бу борадаги тажриба ўртоқлашилди. Бошоқли дон экинлари парваришини янада яхшилаш чора-тадбирлари ҳам белгиланди.

Вилоят ҳокими М.Исломов кенгашда сўзга чиқди.

***

Жиззахда вилоят қишлоқ хўжалиги ходимларининг кенгаши бўлди. Унда пахта ва ғалла етиштириш ишларини жадаллаштириш масалалари муҳокама этилди.

Бу йил вилоят деҳқонлари ярим миллион тонна ғалла етиштиришни кўзламоқдалар. Ҳозир мавжуд 246 минг гектар ғаллазордаги экин иккинчи марта суғорилиб, озиқлантирилмоқда. Бу муҳим тадбир апрель ойи охиригача туғалланиши зарур. Чигит экиш ҳам бошлаб юборилди. Бу ишга Пахтакор, Зафаробод, Дўстлик туманлари деҳқонлари биринчилар қатори киришди. Чигит экишни 15 иш кунида якунлаш учун зарур техника воситалари далага чиқарилди.

Кенгашда вилоят ҳокими А.Тошкенбоев нутқ сўзлади.

(ЎзА).

АХБОРОТ

Ўзбекистон Республикаси Президентининг Фармонига асосан Э.Қ.Ҳайитбоев пенсияга чиққани муносабати билан маданият ишлари вазири вазифасидан озод қилинди.

УШБУ СОНДА:

2 КЎЧМАС МУЛК БИРЖАСИ: У САРМОЯ ОЛИБ КИРИШГА ХИЗМАТ ҚИЛАЯПТИМИ?

3 ...ЭРКИН ЁШ АВЛОДЛАР БИЗГА ЗЎР ҚАНОТ!
ЎЗИМНИНГ ЧОПОНИМНИ ЎЗИМГА КИЙДИРИШДИ

4 ЎҒИРЛАНГАН КЎЗГУ ПАРЧАЛАРИ

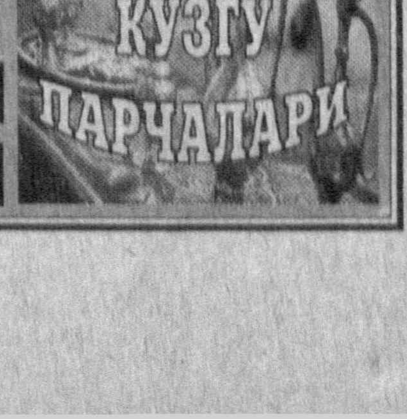

ЛИЗИНГ

Лизинг асосий фондларни, турли воситаларни узоқ муддатга ижарага олиш, демакдир. У янгиликларни, маҳсулот ишлаб чиқариш ва сотишни молия билан таъминлашнинг янги усули. Лизинг саноат корхоналарига бирйўла катта миқдорда пул сарф қилмасдан, керакли маҳсулот олиш имконини беради.

Молиявий ва тезкор лизинг мавжуд. Молиявий лизинг ижарага олинган фонднинг тўла қийматини ва ижарачи фойдасини қоплашни кўзда тутади. Тезкор лизинг эса амортизация даври учун қисқа муддатга тузилган келишувдир.

Лизинг компанияси асосий воситаларнинг эгаси сифатида уларни ишлаб чиқарувчидан олиб, учинчи (ҳуқуқий, хусусий) шахсга ижара шартлари асосида қисқа ёки узоқ муддатга бериши мумкин. Лизинг бўйича даромадлар муайян (ойлик, уч ойлик, ярим йиллик) даврда тушадиган ижара тўловларидан иборат бўлади. Бу тўловлар банк фоизини ва амортизацияни ўз ичига олади. Лизинг шартномасида, шунингдек, фондлар, воситалардан фойдаланувчилар томонидан тўла сотиб олиниши кўзда тутилиши мумкин.

Лизинг кўчмас ва кўчувчи мулкни ижарага беришда ҳам қўлланилади. Кўчувчи мулк кўринишидаги лизинг транспорт воситалари, қурилиш техникаси, сигналларни узатиш воситалари, асбоб-ускуналар, дастгоҳлар, лицензиялар, «ноу-хау», лойиҳалар, компьютер дастурларини ўз ичига олади.

Бугунги кунда мамлакатимизда лизинг билан шуғулланувчи компаниялар, акционерлик жамиятлари тузиш учун зарур шарт-шароитлар яратилган. Лизинг соҳасини ривожлантириш эса республикамизда амалга оширилаётган иқтисодийислоҳотларни янада чуқурлаштириш, фан-техника тараққиётини таъминлашда алоҳида аҳамият касб этади.

КЎЧМАС МУЛК БИРЖАСИ: У САРМОЯ ОЛИБ КИРИШГА ХИЗМАТ ҚИЛАЯПТИМИ?

Мамлакатимизда давлат мулкини хусусийлаштириш, тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш борасида қатор биржалар сингари республика Кўчмас мулк биржасининг ҳам ўзига яраша муносиб улуши бор.

Бугунги кунда унинг асосий иш фаолияти давлат мулкини тадбиркорларга юқори нархда пуллаш эмас, аксинча, уларни ҳақиқий эгаларига топширишдан иборатдир. Шу боисдан биржада ўтказилаётган «Кимошди» савдоларининг аксарият қисми кўпроқ тадбиркорларимизнинг манфаатларини ҳисобга олган ҳолда амалга оширилмоқда. Жумладан, савдога қўйилган иншоотларнинг бошланғич нархига бор-йўғи 10—15 фоизли имтиёзли устама нархлар билан сотилмоқда. Юқорида таъкидлаганимиздек, бундан мақсад мамлакатимизда ҳақиқий мулкдорлар қатламини вужудга келтириш, пировардида уларни янада сармоядор қилишдир.

Агар мазкур биржанинг Тошкент вилояти бўлими ишига назар соладиган бўлсак, ўтган йили бу ерда 39 маротаба «Кимошди» савдоси ўтказилди. Унда уй-жой қуриш учун 1021 та, савдо ва маиший хизмат шохобчалари қуриш учун 243 та ер майдони, 131 автотранспорт, 49 та савдо ва маиший хизмат иншооти, 9 та уй-жой, 12 та автомобиль ёнилғи қуйиш шохобчаси сотилган. Уларнинг аксарият қисмини жисмоний ва хусусий тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланувчи шахслар сотиб олган. Албатта, бу кўрсаткичларни биржанинг илк қадамлари, деб аташ мумкин.

Мазкур биржа бўлим бошлиғи Алишер Отахўжаевнинг таъкидлашича, жорий йилнинг дастлабки ойларида 6 маротаба «Кимошди» ва 4 маротаба биржа савдоси ўтказишга эришилган. Йил давомида эса 52 та қурилиши тугалланмаган иншоотлар, 751 та Қишлоқ хўжалиги вазирлигига тегишли бинолар, 120 та «Ўзмевасабзавотузумсаноат» иншоотлари, уй-жой қуриш учун 500 та ер майдони «Кимошди» савдосида сотилиши режалаштирилган. Эндиги вазифа эса ана шу иншоотларни мулк эгаларига сотиш учун жойларда тарғибот-ташвиқот ишларини олиб боришдан иборатдир. Ҳозир бу борада ҳокимликлар ва Давлат мулки қўмитасининг ҳудудий бошқармалари билан биргаликда чора-тадбирлар ишлаб чиқилди.

Бироқ биржа ва «Кимошди» савдоларини ривожлантиришда бирмунча муаммолар ҳам йўқ эмас. Масалан, Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 23 апрелдаги «Кўчмас мулк биржалари тўғрисида»ги қарорида «Кимошди» савдоси ва биржа савдоларини ривожлантириш учун барча кўчмас мулк биржалари нотариал идора хизматлари билан тўлиқ таъминланади», дейилган. Афсуски, бу муаммо, орадан шунча вақт ўтганига қарамасдан ўз ечимини топганича йўқ.

Шунингдек, ушбу қарорда «Кимошди» савдосида сотиб олинган автотранспорт воситалари Давлат автомобиль назорати томонидан нотариал шартномасиз руйхатдан ўтказилиши таъкидланади. Лекин «Кимошди» савдосида сотиб олган 20 та автотранспорт эгаси ҳамон ўз машиналарини Давлат автомобиль назоратидан рўйхатдан ўтказа олмаяптилар.

Бу жараён тадбиркорлар ва ишбилармонлар олдида бир қанча чигалликларни келтириб чиқармоқда. Албатта, биз бу билан биржа олдида турган муаммоларни кимлардир «тепадан» туриб ҳал этиб бериши керак, демоқчи эмасмиз. Аксинча, биржа маъмурияти уни бу масалани бевосита алоқадор бўлган ташкилотлар билан ҳамжиҳатликда ҳал этишлари зарур. Чунки бунинг учун жуда катта куч ёки маблағ талаб этилмайди. Фақат озгина ҳафсала бўлса, бас.

Қолаверса, биржанинг ички низомига чуқурроқ назар соладиган бўлсак, айрим ҳолларда биржа ишида ҳам камчиликлар йўқ эмас. Масалан, Низомда «Кимошди» савдоларида жисмоний ва ҳуқуқий шахслардан ташқари чет эллик ишбилармонлар ҳам қатнашишлари мумкин» дейилган бўлса-да, афсуски, шу пайтга қадар савдода чет эллик сармоядорлардан биронтаси, ҳеч қандай иншоотни сотиб олмаган. Аниқроғи, улар умуман қатнашмаган. Ваҳоланки, Кўчмас мулк биржаси нафақат саноати ривожланган шаҳарлар, балки қишлоқларга ҳам чет эл сармоясини олиб кирадиган муҳим муассаса сифатида хизмат қилиши лозим. Шу жиҳатдан олганда, биржа маъмурияти бу эзгу ишларни тўғри йўлга қўя билсалар, қишлоқларимизда ҳам супермаркетлар, замонавий технологиялар билан жиҳозланган кичик корхоналар барпо этиш имконияти пайдо бўларди. Албатта, юқорида айтилган фикрлар нафақат Тошкент вилояти бўлими, балки республикамизнинг барча вилоят ва туманларида фаолият кўрсатаётган кўчмас мулк биржаларига ҳам тегишлидир.

Ўйлаймизки, эндигина атак-чечак бўлиб оёққа тураётган «Кимошди» бозорларимиз маъмуриятлари бундан тўғри хулоса чиқариб олишади.

Баҳодир ОСТОНАҚУЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

АКЦИЯДОРЛИК ЖАМИЯТИГА АЙЛАНТИРИЛГАЧ...

Каттақўрғон сут-мой заводи «Каттақўрғонсут» ҳиссадорлик жамиятига айлантирилганига 6 ойдан ошди. Ўтган давр мобайнида корхона ўз ишини сезиларли даражада қайта қурди. Шунинг ҳисобига унинг иқтисодий қуввати кундан-кун ўсиб бормоқда.

Бугунги кунда корхонада «Голланд», «Литва» навли пишлоқ тайёрлана бошланди. Умуман, бу ерда жами 18 турдаги қаймоқ, сарёғ каби маҳсулотлар ишлаб чиқаріляпти. Аҳамиятли жойи шундаки, заводда чиқиндисиз ишлашга ўтилди. Маҳсулотни қайта ишлаш натижасида чиққан зардобдан бозори чаққон бўлган казиен елими ишлаб чиқариш ҳам йўлга қўйилди.

Суратларда: сут-қатиқ цехи ишчиси Дилфуза Турдиева, қаймоқ тайёрлаш цехи оператори София Сиддиқова ва ишчи Раҳмат Бобоқулов.

Т. НОРҚУЛОВ
олган суратлар.

Бизнинг суҳбат

ДЕҲҚОННИНГ ҚЎЛИДА ПАЙ-ҲИССАДОРЛИК ҲУЖЖАТИ БЎЛСИН

Қишлоқ хўжалигини бозор тизимига ўтказиш қандай бормоқда?

ЎЗБЕКИСТОН бозор иқтисодиётига ўтишнинг ўзига хос йўли танланиб амалга оширила бошланиши биланоқ асосий эътибор қишлоқ хўжалигини тубдан ислоҳ қилишга қаратилди. Шу муносабат билан «Халқ сўзи» газетаси собиқ совхоз ва колхозлар ўрнида қандай янгича хўжалик тузилмаларини шакллантириш маъқул эканлиги ҳақида қатор мақолалар чоп этди. Хўш, орадан ўтган вақт ичида қандай ўзгаришлар юз берди?

Мухбиримиз ўша мавзуга қайтиб, мақолалар муаллифларидан бири, Тошкент ирригация ва қишлоқ хўжалигини механизациялаш муҳандислари институти профессори, иқтисод фанлари доктори Анорбой Султонов билан суҳбатлашди.

— Домла, газетамизнинг 1993 йил 17 октябрь сонида босилган «Деҳқон ер эгаси бўлишга қодирми?» сарлавҳали мақолангизда долзарб фикр-мулоҳазалар билдириб, таклиф ва тавсиялар бергандингиз. Бугунги кунга келиб улар рўёбга чиқдими? Хусусан, деҳқон амалда ер ва мулк эгаси бўлаяптими?

— Таъбир жоиз бўлса, мустақил республикамиз эндигина бир ёшга тўлган кезларда чоп этилган ўша мақола деҳқонни ер ва мулк эгаси қилишга ундалган илк мақолалардан бири эди. Унда олиму амалиётчиларнинг шу масалага оид фикрлари икки гуруҳга бўлиб баён этилганди. Бир гуруҳ вакиллари ерларни деҳқонларга бирданига бўлиб бериб, эркин якка деҳқон ва фермер хўжаликларини тузиш ва уларга техника воситаларини ҳам тақсимлашни таклиф этган бўлсалар, иккинчи гуруҳдагилар бирданига бундай қилиб бўлмайди, чунки, қишлоқда яшовчи ҳар бир оилага ўртача 1,5 гектардан ер тўғри келади, бинобарин, бунча оз ерда мустақил хўжалик юритиб бўлмайди, деган фикрни илгари сурган эдилар. Ҳақиқатан ҳам бундай майда деҳқон ёки фермер хўжалигининг керакли трактор, транспорт воситаларини сотиб олишга, суғориш иншоотларини қуришга ва бошқа кўплаб ишларни мустақил бажаришга қурби етмасди. Қолаверса, сув ресурсларини юз минглаб майда хўжаликлар ўртасида тенг тақсимлашнинг ҳам иложи бўлмайди.

Шуларни ҳисобга олиб, биз ўша мақоламизда янгича хўжаликнинг ўтиш даври учун мос келадиган моделини таклиф этгандик. Бу моделдаги хўжалик аввалги колхоз тузумининг энг яхши томонларини ўзига сингдириб, бозор муносабатларининг ривожланиб, такомиллашиб бориши билан кейинчалик ривожланган мамлакатлардаги каби эркин мустақил фермер хўжаликларига айланиб кетиши керак эди. Бунгача эса, бизнинг моделда кўрсатилганидек, машина-трактор парклари, автогараж ва бошқа ишлаб чиқариш воситалари алоҳида ширкатлар шаклида тузилиб, деҳқонга пулли хизмат кўрсатиши лозим эди.

Бу фикримиз республика Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 7 январдаги қишлоқда иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштиришга оид қарорида ўз ифодасини топди. Ҳозирги кунга келиб тажриба шуни кўрсатдики, кўпгина қишлоқ хўжалик тузилмалари шу моделни танлаб олди ва деҳқонни ер, мулк эгаси қилишда бирмунча ижобий натижаларга эришди.

Демоқчимизки, Ўзбекистонда ер давлат мулки бўлгани ҳолда у фермер хўжаликларига узоқ муддатга фойдаланиш учун берилаяпти. Бу эса деҳқонда ерга эгалик ҳиссини уйғотмоқда ва шу боис улар ердан фойдаланиш самарадорлигини анча юқори даражага кўтардилар. Бу ҳақда мисоллар жуда кўп.

— Ҳозир қишлоқ хўжалигида кўп укладли иқтисодиёт шаклланмоқда ва хўжалик юритишнинг бир нечта шакллари қўлланилмоқда. Шулардан келиб чиқиб қишлоқ хўжалигини бозор тизимига ўтказиш ҳозир қай даражага етди, деб ўйлайсиз?

— 1994 йил 21 январда Президентимизнинг иқтисодий ислоҳотни янада чуқурлаштириш, хусусий мулк ҳимоясини таъминлаш ва тадбиркорликни ривожлантириш тўғрисидаги Фармони чоп этилганидан сўнг қишлоқда ҳам иқтисодий ислоҳотлар жадаллашди. Шундай бўлса-да, ҳозиргача қишлоқда хўжалик юритишнинг асосий шакли жамоа хўжалиги бўлиб қолмоқда.

Президентимизнинг қишлоққа кичик ва ўрта бизнесни ва шу билан боғлиқ бўлган саноат турларини олиб кириш ҳақидаги йўл-йўриқ ва кўрсатмалари фермер хўжаликлари ривожига айнан мос келади. Чунки, шундай қилинганда хусусий тадбиркорликка кенг йўл очилади, ҳар бир меҳнаткаш учун ер ва мулк эгаси бўлиш имконияти туғилади. Бундай хайрли ишларни жадаллаштириш ва маълум йўналишда ривожлантириш, ўрта ҳамда кичик бизнесни давлат ҳимоясига олиш мақсадида республика миқёсида фермер хўжаликлари уюшмасини ва саноатни қишлоққа олиб кириш марказини кечиктирмасдан ташкил этиш лозим.

— Кўпгина вилоятларда юзлаб фермер хўжаликлари уюшмалари тузилгандан буён бир йилдан кўпроқ вақт ўтди. Шу хўжаликларда иқтисодий ўзгаришлар юз бердими? Улар эришган натижаларни тайинли мисоллар асосида шарҳлаб берсангиз.

— Иқтисодий ўзгаришларни аниқ кўриш учун камида 2-3 йил вақт керак аслида. Ҳозир эса фермер хўжаликларининг шаклланиш жараёни давом этмоқда. Шундай бўлса-да, баъзи натижаларни таҳлил этиб, қиёсий хулосалар чиқариш мумкин.

Чиноз туманидан Ўринбой Акрамов 1995 йилда 10 гектар ерда фермер хўжалиги ташкил этиб, ҳамма майдонга картошка экди ва гектаридан 30 тоннадан ҳосил кўтарди. Наманган вилоятидаги «Дўстлик» фермер хўжалиги 10 гектар ерга пахта экиб биринчи теримдаёқ гектаридан 40 центнердан ҳосил йиғиштириб олди. Оқ олтин туманидаги «Фарғона» фермер хўжалиги 1600 гектар майдонга бошоқли дон эканди. Деҳқонлар манфаатдорлик билан меҳнат қилганлари боис ҳосилдорлик 45 центнерданга тўғри келди. Сирдарё вилоятида номи кўпчиликка танилиб қолган «Абдувосиқ» фермер хўжалиги бор. Унинг бошлиғи дон ҳосилдорлигини70 центнерга етказгани учун Шуҳрат ордени билан мукофотланди. Шу вилоятлик тажрибали деҳқон Қурбон ота ўғли билан фермер хўжалиги тузиб 11 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 40 центнердан ҳосил кўтарди. Бундай мисолларни юзлаб келтириш мумкин

— Қишлоқда иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштиришга тўғаноқ бўлаётган табиий ва сунъий тўсиқлар борлиги ҳақида таҳририятимизга кўплаб шикоятлар келиб турибди. Сиз шу соҳанинг мутахассис олими сифатида булар қандай тўсиқлар, уларни қандай бартараф этиш мумкин деб ўйлайсиз?

— Бугунги кунда бозор муносабатларига ўтишнинг биринчи босқичини якунлаб, иккинчи босқичга қадам қўйдик. Яъни бозор иқтисодиётининг пойдеворини тиклаб, бинонинг асосий қисмини қуришга киришдик. Қишлоқда иқтисодий ислоҳотни жадаллаштиришни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлайдиган ҳамма зарур қонуний ҳужжатлар Президентимиз томонидан таклиф этилган бешта тамойил асосида ишлаб чиқилди. Бироқ ҳуқуқий асослар тайёр бўлишига қарамасдан жойларда бозор тизимига ўтиш суръатлари кутилганидек эмас.

Бу борада асосий тўсиқлардан бири шуки, деҳқонга ер бериш, ундан мулкдор сифатида абадий фойдаланиши учун зарур шарт-шароитлар ҳатто, мавжуд фермер хўжаликларининг ўзида ҳам рисоладигидек қилиб яратиб берилмаган. Кўп жойларда деҳқонларга раисларнинг оғзаки кўрсатмаси билан ер ажратилган, аммо буни амалда тасдиқлайдиган қонуний ҳужжатлар расмийлаштирилмаган. Бундай ёндашув оилавий деҳқон хўжалиги бошлиғини фермер хўжаликлари уюшмаси раисига тобе қилиб қўяди, у ўзига берилган ерга абадий эгалик қилишга ишончсизлик билан қарайди, иккиланиб юриб, астойдил ишламайди, ерни унумдор қилмайди.

Бизнинг таклифимиз бўйича раис билан оилавий деҳқон хўжалиги бошлиғи ўртасида тузиладиган шартномада ер қаердан ва қанча муддатга берилгани, гектари, уни деҳқондан қандай ҳолларда қайтариб олиниши каби шартлар аниқ кўрсатилиши керак. Шундагина деҳқон ерни ўзиники деб билиб, унга меҳр қўяди, ишлов беради, унумдорлигини ошириш учун ҳаракат қилади. Чунки, ўзининг бундан кейинги турмуши, ҳаёти шу ерда меҳнат қилиб топадиган даромадига боғлиқ эканлигини тушуниб етади.

Деҳқоннинг техника етишмаслигидан қийналаётгани навбатдаги тўғаноқлардан биридир. Бунинг сабаби шуки, фермер хўжаликлари тузилгани билан уюшмада машина-трактор паркларини техник хизмат кўрсатадиган алоҳида кичик корхона (ширкат)ларга, айлантириш ҳамон пайсалга солинмоқда. Бу масала дадил ҳал этилса, бизнинг моделда кўрсатилган фермер хўжаликлари тўла шаклланади ва деҳқоннинг амалда ер ва мулк эгасига айланишига олиб келади.

— Президентимиз Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси тўртинчи сессиясида сўзлаган маърузасида мамлакатда мулкдорлар синфини вужудга келтириш вазифасини қатъий қилиб қўйди. Сизнингча, мулкдорлар синфини шакллантиришнинг қандай йўллари мавжуд?

— Бу табақа Буюк ипак йўли давридаёқ шаклланганди. Ҳатто, шўролар даврининг дастлабки йилларида ҳам жамият тараққиёти учун мулкдорлар зарурлиги эътироф этилиб, коллективлаштириш пайтида деҳқонлар колхоз(артел)ларга ўзларининг баҳоли қудрат қўшадиган пай-ҳиссалари билан қабул қилинган. Аммо кейинчалик ҳамма мулклар умумлаштирилиб, жамоа мулкига айлантириб юборилди. Бора-бора деҳқонларнинг ўзлари ҳам колхозга қўшган пай-ҳиссаларини унутиб юбордилар. Сабаби ўша пайтларда пай-ҳисса деган гап номигагина бўлиб, унинг учун дивидент тўланмасди. Ҳатто, деҳқон колхоздан бўшаб кетганида ҳам пай-ҳиссаси қайтариб берилмасди.

Ҳозир мулкдорларни шакллантириш жараёнида шу хўжаликда яшаб, меҳнат қилиб, пенсияга чиққан ва ишлаб турган кишиларнинг хўжаликнинг умумий мулкидаги улушини адолат йўли билан аниқлаш лозим. Бизнингча, бунинг учун уларнинг умумий иш стажлари, камида 15-20 йиллик иш ҳақи фондлари ва малакаларини аниқлаб олиб, шунга яраша умумий фонддаги улушларини белгилаш энг мақбул ва адолатли йўлдир. Шу усул билан ҳар бир деҳқонга хўжаликнинг асосий ва айланма воситаларидаги улушини тасдиқловчи пай-ҳиссадорлик ҳужжати берилиб, ҳар хўжалик йили якунида пай-ҳиссасига яраша дивидент берилиши керак. Зеро, дивидент олган деҳқонларгина ўз меҳнатларининг пировард натижаларини амалда кўриб, мулкдорликнинг нима эканлигини тушунади ва шунга интилади.

Абдусамад ЙЎЛДОШЕВ,
«Халқ сўзи»нинг деҳқончилик мажмуи бўйича шарҳловчиси.

ТАЛАБАЛАРГА АТАЛГАН ҚЎЛЛАНМА

Бозор иқтисодиётига ўтаётган эканмиз, ёш авлод иқтисодиёт қонунларини чуқур билиши зарур.

Бу масалани ижобий ҳал қилиш ва амалга ошириш борасида сўнгги йилларда қатор китоблар чоп этилди. Шулардан бири Л. Қаюмовнинг «Иқтисодиёт илми сари» рисоласидир.

Муаллиф иқтисодиётнинг барча томонларини эмас, балки ундаги энг умумий маълумотларни ва атамаларни, уларнинг динамикаси ва таркибий қисмларини, молия ва пул муомаласи, мулкчилик шакллари ва муносабатлари, иқтисодий тизим ва меҳнат масаласи сингари муҳим томонларини ёритиб беришга ҳаракат қилган. Уларни илмий, айни вақтда талабалар тушунишши учун соддагина ифодалаб берган.

Иккинчидан, муаллиф ушбуни «бу рисола дастурга асосланиб ёзилган дарслик ҳам эмас, катта қўлланма ҳам эмас», дейди. Аммо унинг юқорироғида «ўрта маълумот тизимида бўлган иқтисодиёт билими асосларига оид мавжуд дастурга амал қилдим» деб ёзгани ҳақиқатга яқинроқ. Келтирилган манба бойлиги ва асосланганлигини, уларнинг мантиқан жойлашуви фикримизнинг далилидир.

Учинчидан, қўлланманинг тузилиши ва ёзилиш услуби ўзига хос эканлигини кўрсатиб ўтмай бўлмайди. Тили содда ва равон, ўқиб зерикмайсиз. Келтирилган ҳадисларнинг тегишли жойлари, иқтисодиётга доир халқ мақоллари уни тўлдиради ва асосий ғояларни очиб беришга хизмат қилади. Бу билан китобнинг тарбиявий савияси кўтарилади ва аҳамияти ошади.

Тўртинчидан, рисола сўнгида келтирилган иқтисодий атамаларнинг қисқача луғати жуда ўринли деб ҳисоблаймиз. Чунки у айрим атамаларнинг мазмуни ва моҳиятини тезда англаб олиш ва тушуниш учун хизмат қилади. Бу яхши, аммо у тўлдиришни, қўлланма ва кишилар ўртасида учрайдиган зарур иқтисодий тушунчаларни киритишни тақозо этади. Масалан, микроэкономика, бозор, ишсизлик, фирма, фойда ва бошқалар.

Бешинчидан, муаллиф ҳар бир бўлимдан сўнг ўқиш учун топшириқлар бериб борган. Биз бу топшириқларнинг конкретлилиги ва соддалиги, кўпинча кундалик турмушимиз билан узвий боғлиқ эканлигини қайд этмоқчимиз. Улар кўпинча бевосита талабалар ҳаёти билан боғланган.

Мазкур долзарб қўлланманинг баъзи бир томонлари ҳам мавжудки, уларга муаллиф эътиборини тортишни лозим кўрдик. Ҳозирги кунда энг долзарб муаммо ҳисобланган бозор иқтисодиёти, бозор хўжалиги каби масалалар унда негадир ўзининг кенг кўламдаги ифодасини топа олмаган. Бундан ташқари ишда айрим пала-партишликлар ҳам учрайди. Илова тарзида келтирилган иқтисодий атамаларнинг қисқача луғати жуда ўринли, аммо унга яна адабиётлар рўйхати илова қилинганида нур устига нур бўлур эди. Чунки, талаба ёшларга мўлжалланган қўлланма бўлгани учун ҳам бу зарур эди. Бу жузъий нуқсонлардан қатъий назар, «Иқтисодиёт илми сари» рисоласи иқтисодий асосларга қурилаётган эртанги кунимиз соҳиблари — талабалар учун катта хизмат қилади, деб ҳисоблаймиз.

М. АБДУЛЛАЕВ,
профессор.
С. БОЙМАТОВ,
доцент.

• Иқтисодиёт хабарлари

ЙИЛИГА 50 МИНГ ТОННА МАҲСУЛОТ

Жиззахда келгусида механика-қуюв заводи бўлиб қоладиган янги цех маҳсулот ишлаб чиқара бошлади. Ер ости телефон тармоқлари, оқова сув йўлларининг кузатув қудуқлари учун тайёрланаётган қопқоқларга «ЖИКЗ-1995 йил» тамғаси босилмоқда. Бу — Жиззах механика-қуюв заводи, дегани.

Корхона «Жиззах чўлқурилиш» ҳудудий бирлашмаси ва Самарқанддаги «Красный двигатель» заводи ҳамкорлигида дунёга келди.

ҲОСИЛ МЎЛ БЎЛАДИ

Андижон вилоятининг Бўз туманидаги Навоий номидаги жамоа хўжалигида 500 тонна дон сиғадиган омбор ҳамда бир кеча-кундузда уч тонна ун чиқариш қувватига эга янги, умумий ҳисобда еттинчи тегирмон қуриб битказилди.

Хўжаликда бундай ишларнинг амалга оширилишига сабаб ғалла майдонларининг кенгайтирилганидир. Майсаларга қараганда, ҳосилнинг чўғи яхши. Чунки 420 гектар майдондаги ғалла яхши озиқлантирилган.

ЧИПТАЛАР ВОСИТАЧИЛАРСИЗ СОТИЛАДИ

«Ўзбекистон ҳаво йўллари» ва Исроилнинг «ELAL» авиакомпаниялари яқинда яна бир ҳужжатни имзолашди. Унга кўра эндиликда ўзбекистонлик йўловчилар Тошкентдаги «Ўзбекистон ҳаво йўллари» кассаларидан Исроил авиакомпанияси самолётларига чипта олиш имконига эга бўлдилар.

ҚЎҚОН ЦИСТЕРНАЛАРИ

Қўқон механика заводида янги маҳсулот — газ цистерналарини ишлаб чиқариш йўлга қўйилди. Шундай қилиб, бу маҳсулотларнинг Россиядан ташиб келтиришга барҳам берилди.

ЗАРАФШОНГА ГАЗ КЕЛДИ

ФОТОНИГОҲ

Яқинда бепоён Қизилқум қўйнида жойлашган Зарафшон шаҳри ҳаётида қувончли воқеа рўй берди. Шаҳар табиий газ билан таъминланди.

Газли — Чимкент газ магистралининг Бухоро вилоятидаги Зафаробод шаҳри яқинидан ўтувчи тармоғидан Зарафшонгача бўлган 120 километрдан ортиқ масофага қувурлар тортиб келинди. Бу иш тўрт йил давомида амалга оширилди. Газ трассасининг асосий қисми тепаликлар ва қум барханлари устидан ўтди.

Бунёдкорлик ишларини «Ўзнефтгаз» ҳиссадорлик жамиятининг Бухоро, Тошкент ва Самарқанддаги бўлинмалари, «Ўзбекгазқурилиш» тресги қурувчилари, «Зарафшоншаҳарқурилиш» бошқармаси ҳамда вилоят газлаштириш бошқармаси ишчилари олиб бордилар.

Суратларда: газ трассасида иш қизғин.
Н. Тоҳиров олган суратлар.

• *Бугуннинг гапи*

...ЭРКИН ЁШ АВЛОДЛАР БИЗГА ЗЎР ҚАНОТ!

Ҳозирги тарихий ўзгаришлар даврида ёшларимиз онгида, уларнинг тафаккурида қандай ўзгаришлар бўляпти? Ёшларда миллий ифтихор туйғуси қандай? Келажакда улар юртимиз мустақиллигини янада мустаҳкамлашга қодирмилар? Бу дангал саволларга жавоб топиш ва ҳар биримиз фаолиятимизни чуқур таҳлил қилишимиз лозимлигини ҳаёт талаб қилмоқда.

Бир мулоҳаза қилиб кўрайлик. Ҳозир таълим соҳасидаги ислоҳотлар туфайли республика таълим-тарбия муассасаларида (боғчадан тортиб то олий ўқув юртигача) ёш авлод ўз халқининг тарихи ва қадимий маънавий-маданий бойликларини мукаммал ўрганишига алоҳида аҳамият берилмоқда. Янги дарсликлар, ўқув қўлланмалари яратилаяпти. Ўқув дастурлари Жаҳон андозалари асосида такомиллашиб бормоқда. Ҳар бир мактаб, ҳар бир институт ёки университетда янги ўқув йилининг биринчи дарси Ўзбекистон Республикасининг Мустақиллик кунига бағишланади. Баҳоли қудрат мақсадли ишлар амалга оширилмоқда.

Аммо, баъзи ёшларимизда мустақиллик, миллий ифтихор, Ватан ҳиссиётлари билан боғлиқ шижоат ва ҳаракат, асл ватанпарварлик хислатлари сезилмаяпти. Давлатимиз Мадҳиясини кўпчилик ўқувчи ёшлар ёддан билади ва мунтазам равишда дарс машғулотларидан олдин ижро этишади. Лекин давлат Мадҳияси оддий бир ашула эмаски, уни маромига етказиб, чиройли ижро этиш билан чекланилса. Биз Ўзбекистоннинг ёш фуқароларига уқтиришимиз лозимки, давлат Мадҳияси фуқароларнинг миллий онгию ғururини шакллантиришга, уларни янги-янги шижоат сари ундовчи улкан омилдир. Биз ана шу улуғ туйғуни қалбга жо эттиришимиз лозим. Ана ўшанда ёшларда ватанпарварлик хислатлари тағинда кучаяди ва улар мустақил давлатимиз равнақига равнақ қўшиш учун бутун вужудлари билан ҳаракат қилишади.

Бунинг учун нима қилиш керак? Аввало, биз таълим ва тарбия билан машғул ходимлар яхши тушунмоғимиз лозимки, миллий ифтихор, ватанпарварлик туйғулари ўз-ўзидан пайдо бўлмайди. Юзаки қарашлар, расмиятчилик бу масалада ҳеч қандай натижа бермайди. Ахир, халқимизнинг бутун бир авлоди собиқ иттифоқ тузумининг мафкураси таъсирида яшаб келган. Ва буни, албатта ҳисобга олиш зарур. Президентимиз Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг тўртинчи сессиясида қуйидаги гапларни бежиз айтмади: «Миллий тикланиш мафкураси ва умумбашарий қадриятларни ўрганишга асосланиши зарур бўлган таълим-тарбия, унинг янгича мазмуни тўғрисида беш йил гапирамиз. Тегишли вазирликлар, олий ўқув юртлари, кўп сонли педагог-олимлар ёш авлодни мутлақо янги сиёсий ва иқтисодий шароитларда ҳаётга тайёрлашнинг яхлит концепцияси ва дастурини ишлаб чиқиб, давлат ва жамиятга тавсия эта олмаяптилар. Бундай аҳволни мустақил мамлакатимиз болаларига, ёш авлодга қарши жиноят деб баҳолаш керак. Фарзандларимиз ва ёшларимизга нафақат замонавий компьютерлар ва таълимнинг техник воситалари, балки биринчи навбатда она заминга ва унинг буюк келажагига содиқ бўлган юксак малакали педагоглар, устозлар керак».

Ривожланган давлатлар — Япония ёки Жанубий Кореядаги катта ўзгаришларни «мўъжиза», деб таърифлаб келамиз. Мўъжизанинг бош сабаби — тўғри тарбияда. Биз ҳам ана шу йўлда янада жипслашишимиз замон тақозоси эканлигини тушунишимиз керак. Бағри кенг ва меҳнатсевар, илмга чанқоқ ва ҳақпарвар ўзбек халқи ҳам, албатта ана шундай мўъжиза яратади ва вақти келиб, халқимиз ҳақида бутун дунё ҳавас билан гапиради.

Бундай эзгу ниятлар рўёбга чиқиши учун республикамизда барча зарур шароитлар яратилмоқда. Юртимизда демократик-ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти барпо этиляпти. Қолаверса, Ўзбекистон ўз тараққиёт дастурига эга.

Бозор иқтисодиёти қоидалари ҳукмрон бўлган шароитда фуқароларда янгича тафаккур шаклланиши лозим. Эндиликда биз лоқайдлик, боқимандалик, ҳафсаласизлик каби иллатлардан ўзимизни халос этиб, ўтиш даврининг айрим қийинчиликларига урғу беравермасдан, ёш авлодни миллий тикланиш, миллий ифтихор ғоялари асосида тарбиялашга астойдил киришишимиз лозим. Тарих педагогларга, олимларга, маорифчиларга катта имконият яратмоқда. Агар миллатпарвар бўлишни истасак, шу имкониятдан вақтида фойдаланмоғимиз даркор. Ёшларга ибрат, ўрнак бўлишимиз керак. Акс ҳолда уятли аҳволга тушиб қолишимиз мумкин.

Бағри кенг ўзбекнинг
ўчмас иймони,
Эркин, ёш авлодлар сенга
зўр қанот!
Истиқлол машъали,
тинчлик посбони,
Ҳақсевар она юрт,
мангу бўл обод!

Бу сўзлар Ўзбекистон Республикасининг давлат Мадҳиясидан. Дарҳақиқат, уни ҳар бир ёш ёд билиши керак. Мадҳия ҳар бир ўқувчи ва талабанинг дилини пок, миллий туйғу ва онгини ўша мақсадга йўналтирадиган ўта жиддий куч.

Ёш авлодни тарбиялашда оила ва маҳалланинг роли ҳам катта. Она алласи қулоғига чалинган чақалоқнинг? шарқона урф-одатлар, расм-русумлар билан катта бўлган, тарбияланган боланинг иймони бутун бўлади. Болалар табиатдан, ён атрофдагилардан тарбия олишга мойил. Ёшликда болага нимани ўргатсанг, катта бўлганида ҳам шуни қилади. Болаликда ростлик, тўғрилик, меҳнатсеварлик каби фазилатлар шакллантирилиб борилса, миллий туйғуларга ҳам замин яратилади.

Очиғини айтиш керак, баъзи оилаларда ота-оналар ҳанузгача ўз ўғилларини армия хизматидан олиб қолишга ҳаракат қиладилар. Ахир мустақил Ўзбекистон армиясида хизмат қилиш ёшлар учун шараф эмасми? Кўпчилик ана шундай деб ҳисоблайди ҳам.

Тарбия масаласида оммавий ахборот воситалари, хусусан, телевидениянинг ўрни беқиёс. Афсуски, телевидение дастурларида ёшларни миллатпарварлик руҳида тарбиялайдиган махсус кўрсатувлар саноқли. Улар ичида фақат «Ватанни севмоқ иймондандир» кўрсатуви яхши таассурот қолдиради. Уни мазмунан янада бойитиш зарур. Республика телевидениесининг «Ёшлик» студиясида масалани юрагидан ўтказиб ёш авлодга етказиб берадиган тележурналистлар кўпайса, деймиз. Миллий киномизда ҳам мустақиллик нафаси унчалик сезилмаяпти. Қани, Ўзбекистоннинг ҳозирги ҳаёти, унинг бугунги қаҳрамонлари, миллий туйғунинг ва онг уйғониши ҳақида бадиий фильмлар яратилса.

Маълумки, темирнинг мустаҳкамлиги унинг ички тузилиши билан боғлиқ. Агарда, унинг ичида ғоваклар бўлса, у ташқи синовларга бардош бера олмай синади. Уни тобласа ҳам ичи мўрт бўлиб қолаверади. У мустаҳкам бўлиши учун уни тайёрлаш жараёнини бошқариш ва жиддий назорат қилиш зарур. Бу оддий қоида. Кўпол бўлса-да, ушбу қоиданинг ёш авлодни тарбиялашга тааллуқли жойи бор.

Ёш авлод тарбиясига алоҳида аҳамият бериш, ушбу фахрли ишда улуғ аждодларимиз, миллатпарвар-маорифчиларимиздан ўрнак олиш вақти келди. Ҳар бир ота-она, педагог ёш авлодни ватанпарварликка тинмай даъват этса ва буни ўзининг асосий бурчи деб билса, нур устига аъло нур бўларди.

Алишер КАРИМОВ.

• *Акс-садо*

МУРОЖААТНОМА

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим

Муҳтарам юртдошлар ва азиз ватандошлар!

Бугунги кунда жаҳон сиёсий саҳнасида Россия давлат Думасининг шу йил 15 мартда қабул қилган собиқ Иттифоқни тиклаш ва Беловеж ўрмонида имзоланган аҳдномани бекор қилишга қаратилган мантиқсиз ва ақл бовар қилмайдиган қарори катта шов-шувга сабаб бўлмоқда. Бу қарор миллий истиқлолни муқаддас билган барча халқларнинг ҳақли норозилигига дуч келмоқда.

Биз, Ўзбекистон мусулмонларининг намояндалари, ватанимиздаги барча ислом аҳлининг фикр-мулоҳазаларини тўла ифода қилган ҳолда том маънодаги ҳур ва эркин фуқаролар сифатида собиқ иттифоқни қайта тиклашга уринаётган бир гуруҳ кимсаларнинг номаъқул хатти-ҳаракатлари ҳамда бефойда уринишларини мутлақо қоралаймиз. Биз аминмизки, Думанинг бу ноқонуний ҳужжати буюк Россия ўлкасида истиқомат қилаётган кўп миллатли истиқлолпарвар халқларнинг, жумладан биз билан бир диндаги биродарларимиз азму қарорининг ифодаси эмас, албатта. Уни муайян шахсларнинг Россияда бўлажак президент сайлови олдидаги сиёсий ҳийлаю найрангларидан ўзга нарса эмас, деб англамоқ керак. Биз даҳрийлик мафкураси ҳукмрон бўлган жамиятда яшаб кўрдик. Унинг миллий қадриятларимиз, имону эътиқодимиз, эркимизни қанчалик поймол қилганини, таҳқирлаганини ва топтаганининг гувоҳи бўлдик. Биз инсоний ҳақ-ҳуқуқлар оёқ ости қилинадиган ҳаётга қайтишни ҳеч қачон истамаймиз. Аллоҳга беадад шукурлар бўлсинки, миллий истиқлол туфайли унут бўлаёзган маънавиятимиз ва шарқона ахлоқу одобимиз қайтадан тикланмоқда.

Шу муносабат билан қиёслаш учун бир мисол келтиришни жоиз деб биламиз. Собиқ Иттифоқ даврида Ўзбекистон ҳудудида 70 та масжид, юз нафар толиби илм ўқийдиган иккита мадраса мавжуд бўлиб, Ҳаж маросимини адо этиш учун эса Ўзбекистондан атиги 4-5 нафаргина мусулмон Маккаи мукаррамага борар эди, холос. Ўзбекистон истиқлолга эришгунга қадар бирор мусулмон «Умра» маросимини адо этган эмас.

Эндичи, истиқлол шарофати ила мамлакатимиз ҳудудида минглаб масжидлар диний ибодатларимизни адо этиш учун хизмат қилмоқда. Диний мадрасалар ишлаб турибди. Хорижий мамлакатларда талабаларимиз ўқияпти. Бу йил 3500 нафар юртдошларимизни Ҳаж сафарига жўнатиш арафасидамиз. Улар учун Президентимиз ғамхўрликлари туфайли барча қулайликлар яратилган. Ҳар йили бир неча минг мусулмон «Умра»га бориб келаётир. Диний китоблар — Қуръони карим, Ҳадиси шариф тўпламлари ва бошқа исломий адабиётлар мусулмонлар ўртасида бемалол тарқатилмоқда. Булар истиқлол берган диний соҳадаги неъматларнинг бир томчисигина, холос. Ўлкамизда иқтисодий, сиёсий ва ижтимоий жабҳаларда амалга оширилаётган мислсиз ислоҳотларни бир сўз билан ифодалаш қийин.

Биз, Ўзбекистон мусулмонларининг намояндалари, Аллоҳ таолонинг: «Аллоҳга, унинг пайғамбарига ва ўзингиздан чиққан раҳбарингизга итоат этинглар» (сура «Ан-нисо», оят 59), деган сўзига амал қилиб, барча юртдошларимизни Россиядаги бир ҳовуч сиёсатдонларнинг қарорини қоралашга ва истиқлолимиз раҳнамоси — муҳтарам Президентимиз олиб бораётган Ватанимизнинг буюк келажаги йўлидаги саъй-ҳаракатларни астойдил меҳнат ва собитқадамлик билан қўллаб-қувватлашга даъват этамиз.

Ушбу мурожаатнома имом ал-Бухорий номидаги ислом маъҳадида бўлиб ўтган Мовароуннаҳр мусулмонлари идораси раҳбарияти, уламолар ва толиби илмлар йиғилишида қабул қилинди.

ВАТАНДИН ЯХШИ ЁР ЎЛМАС

Она Ватан! Бу калиманинг нақадар муқаддас ва азизлигини кўплаб алломаю, шоирлар таърифлаганлар. Лекин бундай таърифлар қанчалар кўп бўлса-да, бизнинг наздимизда шунчалик оздек туюлаверади. Ватан калимаси олдига Она сўзининг қўшиб айтилиши ҳам бежиз эмас...

Ўзбекистон мустақилликка эришди. Бу халқимизнинг асрий армони эди. Шуни алоҳида таъкидлаш жоизки, ўз ватанидан айрилиб, ўзга мамлакатларда юрт мустақиллигини интизорлик билан кутиб яшаб келган минглаб ўзбеклар Ватан тупроғини юзларига босишни, ўз миллатини ҳурриятга эришишини, миллий маданиятимиз ва қадриятларимизнинг тикланишини интиқлик билан кутганлар. Ҳа, инсонга Ватандан яхши улуғ толе ҳаргиз топилмас экан.

Раҳматли бобом ҳожи Нишонбой 1893 йилда Фарғона вилоятининг Олтиариқ туманида таваллуд топган. Бобом орқали мен она тилини ўргандим, ўз миллатимни танидим, миллий урф-одатларимиз жозибасини туйдим, тарихимиздан хабардор бўлдим. Миллатим, халқим, она юртим ҳақида олган барча маълумотларим бобомдан мерос қолган. У киши ватандан айрилиб, бегона тупроқ юзига қадам қўйди. Бу айрилиқ бобомни киндик қони тўкилган тупроқни янада қаттиқроқ севишга, миллий анъаналарни асраб, эъзозлашга ундаган бўлса, ажаб эмас.

Мен инглиз, немис ва форс тилларини мукаммал биламан. Қолаверса, Америка ёки Германия университетларида таълим олишга имконим, иқтисодий жиҳатдан қурбим тўла-тўкис етади. Лекин, она юртимга бўлган меҳрим туфайли озод Ўзбекистоннинг 1-Тошкент давлат тиббиёт институтига келиб таълим олишни афзал билдим.

Маълумки, Саудия Арабистонига барча мусулмон давлатларидан одамлар Ҳаж ёки Умра зиёратига келсалар, уларнинг байроғи араб тупроғида ҳилпираб туради. Афсуски, илгарилари бу байроқлар орасида Ўзбекистон байроғи кўринмас, Ҳаж сафарига келган одамлар орасида эса, ватандошларимиз жуда кам бўларди. Ва, ниҳоят мустақиллик шарофати билан ҳар йили Ҳаж ва Умра сафарлари вақтида минглаб ватандошларимиз бу юртга боришмоқда. 1992 йилда эса Президент Ислом Каримов Саудия Арабистонига қадам ранжида қилдилар. Бу ташриф ўша заминдаги барча ватандошларимиз қалбида ўчмас таассурот қолдирди.

Ҳозирги кунда Ўзбекистон раҳбариятининг турли соҳада олиб бораётган оқилона сиёсати Ўзбекистоннинг келажаги буюклигига ишора эмасми?!

Бугунги кунда Россия коммунистлари томонидан ўртага ташланаётган собиқ СССРни қайта тиклаш ғояси кўпчиликнинг норозилигига сабаб бўлмоқда. Тарихни орқага қайтаришга уриниш бу. Ишончим комилки, Ўзбекистон ўз мустақиллигини сақлаган ҳолда фақат олға қараб интилаверади!

Ўзбек халқи заминнинг қайси бурчагида бўлишидан қатъий назар, тинчлик, осойишталик, дўстлик ва ҳамкорлик тарафдоридир. Лекин Ўзбекистоннинг ички ва ташқи сиёсатига, мустақиллигига, қолаверса, ўзбек халқининг озодлигига қарши қаратилган ҳар қандай сиёсатга мутлақо йўл берилмайди.

Муҳаммад Исҳоқ Вали
ҲОЖИНИШОНБОЙ ўғли,
1-Тошкент давлат тиббиёт институти талабаси.

МЕХАНИЗАТОРЛАР СУЛОЛАСИ

Фарғона туманидаги «Иттифоқ» жамоа хўжалигида Козимжон Қорабоев номи изланувчан, тажрибали механизатор сифатида тилга олинади. Козимжоннинг отаси Эгамберди ака ҳам узоқ йиллар хўжаликда механизаторлик қилган. Козимжон вояга етгач, сира иккиланмай ота касби этагидан тутди. Шу касби боис эл-юрт ўртасида обру қозонди. Бугунги кунда унинг ўғли Дилшод ҳам техника билим юртини тамомлаб, механизаторлик касбини эгаллади.

Козимжон янгиликка ўч, ихтирочи механизаторлардан. Хусусан, у ихтиро этган культиватор бир йўла олти қатор ғўза орасига ишлов беради. Бунда албатта, ёқилғи, вақт тежалади, меҳнат унумдорлиги ўсиб, маҳсулот таннархи пасаяди.

СУРАТДА: Козимжон Қорабаев ўғли Дилшод билан.

Тоҳиржон ҲАМРОҚУЛОВ олган сурат.

• *Зардали мактуб*

ЎЗИМНИНГ ЧОПОНИМНИ ЎЗИМГА КИЙДИРИШДИ

Халқимизда «Қорнимга эмас, қадримга йиғлайман», деган мақол бор. Мен ҳам бу хатни инсонлик қадрим эътиборга олинмаганлиги учун ёзишга мажбур бўлдим.

Мен «Қашқадарёқурилиш» ва «Қашқадарё йўл қурилиши» трестларида 36 йил ҳалол меҳнат қилдим. Баъзи вақтларда ўн беш кунлаб уйга қайтмасдан ишлаганман. Бу ҳол ёзнинг жазирама иссиғида ҳам, қишнинг совуқ қаҳратонида ҳам давом этган.

Афсуски, пенсияга кузатиш чоғида бу меҳнатларим эътиборга олинмади. Чунки «Қарши йўл қурилиш» тресcти раҳбари П. Қурбонов нафақага кузатиш кунини белгилаб, бизларни рағбатлаштиришга ваъда берган эди. Бироқ ўша куни у киши қорасини ҳам кўрсатмади. Ўзим бозордан сотиб олиб келган чопонни ўзимга кийдириб, жўнатиб юборишди. Шундай қилиб, 36 йил оғир шароитларда ишлаган бир меҳнаткашнинг иззатини қилиш у ёқда турсин, икки оғиз ширин сўз ҳам айтишмади.

Жўра ҚИЛИЧЕВ,
Қашқадарё вилояти.

ОЛАМДА НИМА ГАП?

БЕДАВО ДАРД

Непалнинг ғарбий қисмида тарқалган номаълум касаллик туфайли 140 киши ҳалок бўлди, деб хабар қилди мамлакат Соғлиқни сақлаш вазирлиги.

Мутахассисларнинг саъй-ҳаракатларига қарамай, касалликни аниқлашнинг имкони бўлмаяпти. Бу бедаво дардга чалинган беморни дастлаб қаттиқ йўтал тутади ва иссиғи ошади, бир икки кун ўтгач у ҳалок бўлади. Айни пайтда бир ярим минг киши ушбу касалликка йўлиққан, дейилади хабарда.

ДЎППИ ТОР КЕЛГАЧ...

«Тамил илама» — «Озодлик йўлбарслари» қуролли гуруҳлари яқин орада ҳукумат қўшинлари томонидан бутунлай тор-мор қилинади, деди Шри-Ланка Мудофаа вазирлиги вакили.

Унинг таъкидлашича, бунинг учун ҳукумат етарли кучга эга. Жафна оролида қақшатқич зарбага учрагач, энди тамилчилар мамлакат бўйлаб тинч аҳолига нисбатан террорчилик ҳаракатларига ўтиб олди, деди у.

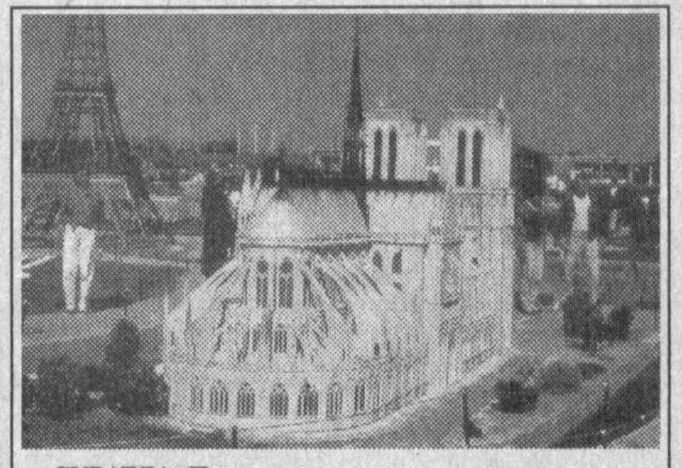

СУРАТДА: Париж.

ҚЎШИНЛАР ОЛИБ ЧИҚИЛАДИ, АММО УЗОҚҚА КЕТМАЙДИ

Японияда чиқадиган «Иомиури» газетасининг ёзишича, Президент Борис Ельциннинг Чеченистон муаммосини тинч йўл билан ҳал этиш ҳақида илгари сурган режалари урушнинг бутунлай тўхтаганини билдирмайди.

Гарчи, федерал қўшинлар май ойига қадар Чеченистон ҳудудидан олиб чиқиб кетилса-да, улар узоққа кетмайди, балки, Чеченистон чегараси атрофига жойлаштирилади. Бундан ташқари, Ж. Дудаев тарафдорлари ҳамон етарлича куч ва қурол-яроғга эга, дейилади шу мавзудаги хабарда.

ВАЗИРНИНГ ФИКРИ ҚАТЪИЙ

Германия ташқи ишлар вазири К. Кинкел Босния можароларида иштирок этаётган томонлардан зудлик билан ҳарбий асирларни озод этишни талаб қилди.

Унинг таъкидлашича, Дейтон шартномасига биноан ҳарбий асирлар шу кунгача озод қилиниши керак эди. Бироқ, 96 нафар ҳарбий ҳалигача тутқинликда ушлаб турилибди. К. Кинкелнинг таъкидлашича, агар асирлар озод этилмаса 12-13 апрель куни Брюсселда собиқ Югославия Республикаларига ёрдам кўрсатиш масалаларига бағишлаб ўтказиладиган халқаро анжуманда Германия вакиллари иштирок этмайди.

ЯКДИЛЛИК ЙЎҚ

Бангладешдаги кўплаб партиялар мамлакатдаги сиёсий беқарорликни бартараф этишда вақтли ҳукумат билан ҳамкорлик қилишга тайёрлигини маълум қилди.

Бироқ, тартиб посбонларининг хабар беришича, мамлакатнинг бир қанча шаҳарларида ҳамон Халқ лигаси партияси тарафдорлари билан Бангладеш Миллий партияси тарафдорлари ўртасида тўқнашувлар бўлиб турибди. Тўқнашувларда ҳатто ўтоचар қуроллардан ҳам фойдаланилган.

ҲАРБИЙ КЕМАЛАР ТАЙВАН САРИ ОТЛАНИШДИ

Францияда Тайван учун тайёрланиши кўзда тутилган олтита жанговар кеманинг дастлабкиси Лорьян бандаргоҳидан Жанубий Хитой денгизига қараб йўл олди.

Кема ўта замонавий технология билан жиҳозланган бўлиб, уни душман радарлари ҳам илғамайди. Кема олти ҳафтада Тайваннинг Гаосюн портига етиб келади ва бу ерда жанговар қуро-яроғ билан жиҳозланади.

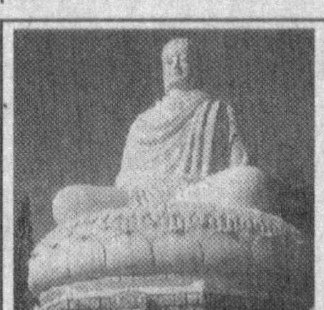

СУРАТДА: Вьетнам. Қадимий Будда ҳайкали.

ВЕРТОЛЁТ ҚУЛАБ ТУШДИ

Исроил ҳарбий ҳаво кучларига қарашли вертолёт ҳалокатга учради, натижада 7 нафар ҳарбий хизматчи ҳалок бўлди, икки нафари эса жароҳатланди.

Учувчилар жанговар машқ ўтаётган пайтда вертолёт тўсатдан қулаб, ёниб кетган. Мамлакат ҳарбий ҳаво кучларида сўнгги ҳалокат ўтган йилнинг август ойида юз берган. Ўшанда Ф-15 қирувчи самолёти Негев дашти осмонида лайлаклар галасига урилиб қулаб тушганди.

ОЛАМДА НИМА ГАП?

• *Амир Темур таваллудининг 660 йиллиги танловига*

ЎҒИРЛАНГАН КЎЗГУ ПАРЧАЛАРИ

Аждодларимиз ақл-заковати ва тарихимиз суратини мукаммал акс эттиришга хизмат қиладиган нодир осори-атиқалар дунёнинг турли музейларида «асирлик»да сақланмоқда.

Соҳибқирон Амир Темур ҳазратларининг улуғ тўйи муносабати билан кўплаб маърифий юмушлар бажарилаяпти. Шулар силсиласида Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 14 мартдаги «Темурийлар тарихи давлат музейини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори тайёргарлик ишларини янгича йўналиш ва мазмун билан бойитди.

Қарорда пойтахтимизнинг қоқ марказида қад ростлаётган тарихимиз нигорхонасининг мақсади аниқ белгилаб берилган. У Амир Темур ва темурийлар даврида илм-фан, маориф ва маданиятнинг юксак даражадаги тараққиётини акс эттириш ва кенг тарғиб қилиш, чуқур инсонпарварлик руҳи билан суғорилган тарихий ютуқларимиз ва анъаналаримиз асосида ёш авлодни ватанпарварлик руҳида тарбиялашга хизмат қилади. Албатта, бундай олийжаноб вазифани тўла-тўкис бажариш учун мазкур мозий дарсхонаси ўз мавқеига мос бўлиши лозим. Музейларнинг мавқеи эса ўз экспонатлари (жиҳозлари)нинг нечоғлик нодирлиги билан белгилаб келинади. Шу ўринда табиий савол туғилади: «Темурийлар тарихи давлат музейини нодир жиҳозлар билан безашнинг реал имкониятлари мавжудми?». Шак-шубҳасиз — мавжуд, фақат бу юмуш катта куч-ғайрат талаб қиладики, қуйидаги мулоҳазаларимиз айни масаланинг баъзи жиҳатлари ҳақида.

Ўтмишда Туронзамин ўз бошидан кўп савдоларни ўтказди, бу юртнинг бойликларига ишқибозлар кўп бўлган. Аждодларимизнинг йиллар давомида сарф этган кўз нури ва истеъдоди эвазига бунёд этилган маҳобатли қасрлару, инжа нақшли ашёларни заҳга едирмай асраш ҳам қийин эди. Негаки, олтин ёки кумушдан ишланган буюмларга қарғалар, ҳатто каламушлар ҳам ишқибоз бўлар экан. Ҳолбуки, боболаримизнинг хазиналарида бир мамлакатнинг божи-хирожига тенг қимматга эга бўлган узук ёки ҳозирги космик асрнинг компьютерлашган устахоналарида ҳам «кифтини келиштириб» ясаб бўлмайдиган мўъжизавор қилич ёҳуд шамдон сақланиши оддий ҳодиса ҳисобланган. Кўзни ўйнатадиган бойликларга муносабат турли йўллар билан талаш, четга олиб чиқиш йўналишида бўлган. Бу «жараён», таъбир жоиз бўлса, мустақиллигимиз остонасигача давом этгани сир эмас. Эндиликда дунёнинг қайси музейида бизнинг тарихимизга тааллуқли қандай буюм борлигини аниқлаш ҳам амри маҳол бўлиб қолмоқда, ахир мозий хазинабонлари ўз бойликларини махфий тутадилар-да. Фақат фидойи олимларимиз — тарих фанлари докторлари Нафиса Содиқова ва Қутлуғжон Иноятовларнинг узоқ йиллик кузатишлари туфайли дунёнинг турли бурчакларида «адашиб» юрган нодир тарихий ашёларимизнинг тўла бўлмаган рўйхатига эгамиз.

Нафиса Содиқовна бутун онгли ҳаётини республикамизда музейлар ташкил этиш ва улар фаолиятини ривожлантириш ишига бағишлади. Опа 40 йилдан кўпроқ вақтдан бери ўтмиш даракчилари тарихини ўрганиш, уларни асраб- авайлаш, мозий суратлар воситасида замонавий авлод қалбида ватанпарварлик туйғуларини тарбиялаш билан шуғулланиб келмоқда. Нафиса Содиқова Ўзбекистон халқлари музейида 26 йиллик директорлиги давомида меросимизни асл ҳолича сақлаш, халқимиз заковатини дунёга кўрсатиш борасида самарали улуш қўшди, кўплаб халқаро кўргазмаларда иштирок этди. Уларнинг низомларидаги юртимиз тарихига тааллуқли ашёларнинг рўйхатини кўнгил дафтарига қайд этиб, уларни асл ватанларига қайтаришлари орзуси билан яшади.

— Афсуски, бу мумкин эмас эди,- дейди Нафиса опа ўша кунларни эслаб, — қолаверса, хос нарсаларимиз ҳақида хабар топиш ҳам осон бўлмаган. Музейларнинг бирор муносабат билан бошқа мамлакатларда кўчма кўргазма ўтказиш таомили бор. Шунда намойиш этиладиган экспонатлар рўйхати эълон қилинади. Бинобарин, юртимиздан олиб кетилган ва қайсидир музейни безаб турган буюм ҳақида маълумотни олиш илинжи пайдо бўларди.

— Айни пайтда ҳам янгидан ташкил этилган Ўзбекистон тарихи давлат музейи хазинахоналарида Темур ва Темурийлар даври осори-атиқаларининг намуналари сақланади, — дейди шу музей директори Қутлуғжон Иноятов, — булар денгиздан томчи, холос. Асосий қисми эса дунё бўйлаб тарқаб кетган. Уларни ҳудудий жиҳатдан олис хориждаги (Америка, Европа, Осиё ва Африка қитъасидаги кўплаб мамлакатларда) ва собиқ Иттифоқ республикаларидаги музейларда сақланаётганлигини қайд этиш лозим.

Олис хорижга олиб кетилган ашёлар қўлдан-қўлга ўтиб (уларни «кимошди» савдоси йўли билан баҳосини кўтариб пуллайверишган), биз ҳатто номларини ҳам билмайдиган музей хазиналарини безаб турибди. Суҳбатдошларимизнинг эътироф этишларича, америкалик йирик санъатшунос олим доктор Эрнст Грюбеннинг илмий изланишларида қўлга киритилган маълумотлар асосида бу саволга бир оз ойдинлик киритиш мумкин. Шу ўринда ташиб кетилган нодир ашёлар таснифини эслатиб ўтиш жоизга ўхшайди. Маълумки, Темур ва Темурийлар даврида маданиятнинг барча турлари, жумладан, халқ амалий санъати ҳам жуда ривожланди, кулолчилик, ёғоч ўймакорлиги, кандакорликнинг энг мукаммал намуналари яратилди. Таъбир жоиз бўлса, битта китобнинг ўзига такрорланмас санъат намунаси даражасида тартиб бериларди. Кулоллар оддий лойдан ясаган уй-рўзғор буюмларига шу даражада маҳорат сингдирар эдиларки, пиёла, коса ёки товоқ ҳар қандай кўзни қувонтирарди. Мақбара ва мадрасаларга ўрнатилган эшиклар нақшинкорлиги билан ақлни лол этарди. Қимматбаҳо металлдан бадиий безак бериб ишланган кўзалар, шамдонлар, қандиллар, қадаҳлар, баркашлар унча-мунча подшо саройига насиб этавермасди. Чет элларга кўпроқ кандакорлик ва заргарлик буюмлари олиб кетилган...

Ҳаким САТТОРИЙ,
«Халқ сўзи» мухбири.

(Давоми бор).

МЕНИНГ ТАБАРРУК ТУРКМАНЛАРИМ

Ойнаи жаҳонда юртбошимизнинг қардош Туркманистонга қилган амалий сафари тўғрисида ҳикоя қилувчи кўрсатув намойиш қилинганда, оппоқ соқолли бир отахоннинг ёддан ўқиган шеъри туйғуларимни жўштириб юборди. Мана ўша шеър:

Жайҳун дарё тўлиб тошди,
Икки султон қучоқлашди,
Дўстлик меҳри яна ошди,
Туркманларга сафарингиз
муборак!

Отахон билан суҳбатлашиб турган мухбирнинг ўзиям бениҳоя тўлқинланиб кетди-да, овози ҳаяжонли товланиб:

— Сизнинг дил сўзларингиз ҳозир бутун ўзбегу туркманлар қалбларининг туб-тубида акс-садо бериб турибди, — деди.

Ушбу лавҳани томоша қила туриб, хаёлимда 1990 йилнинг май ойлари жонланди...

***

Ўша йили илк бор уюштирилаётган халқаро махтумқулихонлик кунларида иштирок этиш учун Ашгабатга боргандик. Бир гал кечқурун қадимги Ниса шаҳри жойлашган тепалик ёнидан ўтиб қолдик. Майнинг тунги ёқимли ҳавосида вужуд яйрайди. Нортуядай ястанган маҳобатли қўрғон қолдиқлари қоронғилик қўйнида янада сирли, жозибали кўринади. Энтикдим. Сониялар оқиб турибди. Камида уч минг йиллик тарихни «бағирлаб» ўтган асрий қўнимгоҳ бундан уч минг йил муқаддам ҳам, беш юз йил аввал ҳам мен учун бегона эмасди, ҳозир ҳам бегона эмас. Инсоният бешикларидан ҳисобланувчи бу тупроққўрғон инсон болаларининг барчасига қадрдон, дейиш мумкин. Сал овоз берсангиз бутун бир Сўғдиёна, бутун бир Бақтрия мамлакати шу нуқтадан акс-садо қайтарса, ажабмас! Яна сас чиқаринг, ажабмас тун қўйнидаги Қўрғонтепадан салжуқий султонлар суворийларининг гулдуроси, чингизий тўраларнинг телбагезлик қичқириқлари бир-бир кела бошласа... Темурийзода Ҳусайн Бойқаро ҳам йигитлигида Хуросон тахти учун курашиш мақсади ила Хева-Орол-Каспий-Ниса-Марв оралиғидаги саҳроларда тинимсиз от чоптирган... эҳтимол пирли ва файзбахш зиёратгоҳларда жорбукаш (фаррош)ликни ўзига фахр, деб билган ҳазрат Навоий ҳам бу ерларга келган, балки мен турган мана шу қўрғон олдида чексиз хаёллар оғушида бўлгандир?..

Хуллас, ўшанда, туркман диёрида махтумқулихонлик кунлари улкан тантана билан завқ-шавқларга тўлиб ўтган, айниқса, қадимги Ниса харобалари олдидаги ўн беш дақиқалик зиёрат-сукутдан мен оламжаҳон таассуротлар олиб қайтган эдим.

Дарҳақиқат, туркман диёрида ҳам, ўзбек заминида ҳам бири бирига сим қоқиб, акс-садо бериб ётган тарихий нуқталар шу қадар кўпки, уларнинг адоғига етиш қийин. Шундай бўлса-да, бир нечаларини ўз билган-эшитганим, ўқиганимча айтиб ўтайин.

Аҳли туркманнинг миллий ифтихори, ғурурига айланган тўртта мўъжизавий қадрият бор. Булар — туркман бедови (ахалтака тулпорлари), туркман ғолиси (гилами), туркман дутори ва Махтумқули шоири. Туркман йил тақвимларида мазкур қадриятлар учун махсус кунлар белгиланган, ушбу саналар ҳар йили миллий байрам сифатида нишонланади. Туркман Бедови куни — байрам, мусобақалар, пойгалар куни. Туркман ғолиси куни — байрам, туркман зенан (аёл-қиз)ларининг чеварликлари, маҳорати, амалий санъатлари намойиш қилинадиган сана. Май ойининг йигирманчи кунида бошланадиган ва ҳафта бўйи давом этадиган махтумқулихонлик кунларида ғазалхонликлар авжига чиқади. Туркман дутори куни — августнинг охирги уч куни бутун Туркманистон дутор овозига, бахшилар хонишига тўлади. Шу кунлари мусобақа-айтишувларнинг энг зўри кўҳна Урганч томонларда — бахши созандаларнинг пири Ошиқ Ойдинпир мақбараси ёнида бўлади. Эрону Афғон, Қозоғистон, Қорақалпоғистон, Тожикистону Ўзбекистондан манаман деган бахшилар, ҳофизлар келишиб, шу ерда соз қуради.

Ана шу туркман дутори ҳақида айтай.

— Дуторимизда аввал ўн икки парда бўлган, ҳозир пардалар сони ўн учта, — деб нақл қилади туркманлар, — дуторга ўн учинчи пардани Навоий қўшган!

Туркман шунинг учун ҳам дутордаги бу табаррук нуқтани «Навоий пардаси», деб атайди. Бундан ташқари, туркман мусиқасида «Навоий йўли», деб аталадиган учта чертим (куй) йўли бор. Бу куйлар созандалар ичида шу қадар табаррук саналадики, биз ўзбекларда «Муножот», «Чўли ироқ», «Лазги», «Тановар» куйлари қанчалик машҳур бўлса, туркманларда «Навоий йўли» ҳам шунчалик эъзозланади. Бу йўл — «намаъбоши», яъни бош куй ҳисобланади, тўй-йиғинларда шу куй чалинмай туриб, бошқасига ўтилмайди. Туркман бахшиси, агар тўй-йиғинда «Навоий йўли» чалинмай, давра бошқа бир куй билан бошланса — шу йиғинда албатта бир касофат чиқади, деб ирим қилади. Ана энди энг қизиғини айтайин: шу пайтгача «Навоий йўли» сўзсиз (матнсиз) ижро қилиб келинарди. Эҳтиромни кўрингки, улуғ шоир номи билан аталадиган куйга сўз қўшиш анов-манов истеъдоднинг қўлидан келавермайди-да. Хуллас, «Навоий йўли» фақат мусиқадангина иборат эди. Буни қарангки, XIX асрда яшаган туркманнинг машҳур Шукур бахшиси Эрон шоҳи саройига ёлғиз ўзи бориб, манаман деган созандаларни енгиб, асирликдаги акасини озод қилиб келтирган бахши — мана шу инсон бўлади! Шу куйга ҳам сўз қўшиб, ижро қилиб кетган экан. Мутахассисларнинг яқинда аниқлашларича, «Навоий йўли» билан айтиладиган «Жасад ичра ширин жонинг омонат» қўшиғининг матни эса яна бир сўз сеҳргари — Махтумқули ҳазратларининг қаламига мансуб бўлиб чиқди. Буюкларимизни бирлаштирган нурли нуқталарнинг яна бири шу тариқа кашф этилди!

***

Таниқли туркман адиби Тиркаш Жумагелдининг «Қора чақмоқ» номли тарихий романида шундай ёрқин лавҳа бор: Эрон мамлакатидан бандиликдан қочиб келаётган Эшрет (асарнинг бош қаҳрамони) Атрек дарёси соҳилида Хевадан қайтаётган карвонга дуч келади. Соҳилда унга нуроний юзли, донишманд бир инсон илму фан, санъат, шеърият ҳақида, шоир Навоий ҳақида илк маълумотлар беради. Агар янглишмасам, Атрек соҳилидаги мана шу суҳбат нафақат Тиркаш оға ижодида, балки бутун ҳозирги замон туркман насридаги энг гўзал, энг теран мазмунли, фалсафий мағизга энг бой саҳифалардан бири. Ўша суҳбатдаги Навоийнинг туркийзабон халқлар адабиёти учун қилиб кетган хизматлари таърифлангувчи ўринларни Ойбек домла ўқиганларида эди, «эҳ-ҳа, зўр!» деб ҳайқириб юборган бўлур эди, балки...

— Исмингизни айтинг, мулла оға, эслаб юрайин, — деб сўрайди Эшрет.

— Исмим Давлатмаммед, — дейди ҳалиги инсон, — Хевада мадрасани тамомлаб келаяпман. Ғазалларимда «Озодий» тахаллусини қўллашни ҳазрат пайғамбаримиз тушимга кириб маслаҳат берганлар. (Дарҳақиқат, отаси Озодий тушида Муҳаммад алайҳиссаломни кўрганлигини Махтумқули ҳам ўзининг бир неча шеърларида эслайди).

Хуллас калом, илм-фан, шеърият ҳақида сўз кетганда Навоий ва Хева деган номлар туркманлар ва ўзбекларни бир-бирига янада яқинлаштирувчи дилбар қадриятлар сифатида дарҳол хотирада жонланади. Бу бежиз эмас, албатта. Чунки, туркман мумтоз шоирлари ҳазрати Навоийни ўзлари учун пир деб санасалар, ўтмишда бу шоирлар (арбоблар, қозилар, уламолар)нинг мадрасада ўқиб, илм таҳсили оладиган шаҳарлари асосан Хева билан Бухоро бўлган. Шунинг учун ҳам туркман классик шеъриятида Ўзбекистон шаҳарларининг, Яссавий, Баҳоуддин, Хожа Аҳрор, Жомий каби пири комилларнинг номи тез-тез тилга олинади.

Энди устозлар ибратидан икки оғиз сўз айтайин. Ўн тўққизинчи аср охирларида туркманнинг човдур уруғидан чиққан Суяв бахши воҳада жуда машҳур бўлади. Унинг уйи олдида тўйга айтиб келган туркманлар, ўзбеклар, қорақалпоқлар, қозоқлар қатор ўтирадиган бўлди. Муҳаммад Раҳимхон (Феруз) Суяв бахшини чақиртириб олиб, бир достонни туркманча, бир достонни қозоқча, яна бирини ўзбекча, яна бирини қорақалпоқча айттириб кўргач, бирор сўзида янглиш бир ҳарф топмаган, дейишади. Ана шунда хон Суяв Бахшига ёрлиқ (патент) бериб, шогирд тайёрлашга кўрсатма беради. Суяв бахши туркмандан, қозоқдан, қорақалпоқдан, ўзбекдан шогирд тайёрлашга киришди — шогирдларига тўртта тилда мукаммал гапира олишни биринчи шарт қилиб қўйди!

— Аҳмаджон! — деган экан менинг отам Усмоннинг суннат тўйида Чувал бахши бувамга кулиб. — Бу ўзбекларинг мени туркман деб менсингиси келмай турибди, тўйни ўзинг бошлаб бермасанг, бўлмас, жўра!..

Биласиз, бизнинг ўзбекларда (айниқса, Хоразмда) тўй эгаси ўз тўйида қўшиқ айтмайди, соз тутмайди. Бувамиз нима қилибди, денг? Бувамиз туркманни тингламаётган ўзбекларни оралаб ўтибди, даврага чиқибди, кулиб туриб Чувал бахшининг дуторини қўлга олибди, ўзининг тўйини ўзи... туркманча қўшиқ билан бошлаб юборибди! Унга Сувал бахши ўзбекча қўшиқ айтиб жавоб қайтарибди, ўзбек бахшиси туркманча айтган, туркман бахшиси — ўзбекчалаб... Тўй уч кун давом этган экан, ўзбеклар туркман бахшисини юбормай қўйган!

Битта достонни тўртта тилда «ушоғини туширмай» айтиш Суяв бахшидан бошлаб урф бўлган экан. Шунинг учун «Суявнинг йўллари» ҳозир туркманда ҳам, қорақалпоқда ҳам, ўзбек (Шимолий Хоразм) бахшиларида ҳам бор. Замоннинг ўйинини қарангки, бувамиз 1936 йилда «халқ душмани» бўлиб, қатағонга учраганида ҳам, бўйнига «Махтумқулини тарғиб қилди...» деган айб қўйилган.

***

Бугун замон туркий халқлар учун мустақиллик, ўз тақдирини ўзи ҳал қилиш, янги ва озод турмуш яратиш имкониятларини берди. Бугун халқларимиз яна асл илдизлари — дўстлик томалларини излаб топмоқда, аҳилликни мустаҳкамламоқда, борди-келдиларни равон йўлларга қўймоқда. Умид шулким, қутлуғ ниятларнинг амалга ошишида улуғ боболаримизнинг руҳлари сўз орқали, соз орқали, тарих сабоқлари орқали бизга — бугунги кун авлодларига пешқашу пешво бўлсин.

Музаффар АҲМАД.

МАРСДА ҲАЁТ БОРМИ?

Американик икки олимнинг тадқиқоти кейинги йилларда деярли сўнаётган «Марсда ҳаёт борми?» деган баҳс-мунозараларни яна оловлантириб юборди.

Тодд Стивенс ва Жим Мак Кинли Вашингтон штатининг Ричленд шаҳрида жойлашган лабораторияда Колумбия дарёси қирғоғи ёриқларидаги бир қанча қоя жинсларини текшириб кўришди. Натижалар ҳайратга соларли бўлди: улар унча катта бўлмаган сув ҳавзасида яшаётган, бундан тахминан 35000 йил муқаддам тошлар орасига ҳаво кирмайдиган ва чиқмайдиган тарзда ўрнашган микробларни топишди. Тадқиқотлар давомида маълум бўлдики, микроблар ўзига керакли бўлган қувватни фақат водороддан, сувга тушган шишасимон тоғ жинсларининг тешиклари орқали олган.

Стивенс ва Мак Кинли хулосаларига кўра, бундай микроблар ердаги Қуёш нури ва кислород зарур бўлган тирик мавжудотнинг одатий яшаш шароитларида яшаган деган тасаввурни бермайди. Қолаверса, тадқиқотчиларнинг фикрича, бу кашфиёт Марсда ҳам қандайдир тарзда ҳаёт аломатлари мавжуд деган хулосага олиб келади. «Қизил сайёра»да ҳам Колумбия дарёси қирғоқларидаги каби «сув пуфаклари» мавжуд деб ҳисобланмоқда.

Марсда ҳаёт ёки унинг аломатларини қидиришга бўлган муносабатда америкалик олимлар келажакка умид билан қараяпти деган таассурот туғилади ва уларнинг бошқа тадқиқотлари ҳам шундан далолат беради. Шундай тадқиқотчилар Сьерра — Невада тоғи ҳудудида жойлашган Моно кўли сувида иш олиб боришмоқда, уларнинг мақсади «Қизил сайёра»да ҳаёт изларини қидириш ҳудудини аниқлашда ўз бахтларини синаб кўриш. Бунинг учун улар етарлича энг замонавий асбоб-ускуналарга эга.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки

- ***ИНГЛИЗ ТИЛИ ЎҚИТУВЧИСИ;***
- ***ДАСТУРЧИ-МУҲАНДИС;***
- ***ИҚТИСОДЧИ (ўзбек ва инглиз тилларини биладиган);***
- ***ТАРЖИМОН (инглиз ва рус тилларидан ўзбек тилига) ЛАРНИ***

ИШГА ТАКЛИФ ҚИЛАДИ.

Мурожаат учун манзил: Ўзбекистон шоҳ кўчаси 6-уй, 427-хона.

Телефонлар: 33-49-83, 36-36-79.

ДАСТЛАБКИ УЧРАШУВЛАР, КУТИЛМАГАН НАТИЖАЛАР

• *Футбол*

Мухлислар орзиқиб кутишган навбатдаги футбол мавсуми ҳам бошланди. Шу кунларда олий ва биринчи лига жамоалари 8 та гуруҳга бўлинган ҳолда Ўзбекистон кубоги учун баҳсларни давом эттиришяпти. Ҳа, бу йил биллур соврин учун баҳслар янгича тартибда ўтказиляпти. Ҳар гуруҳдан иккитадан жамоа кейинги босқичга йўлланмани қўлга киритади. Сўнг яна жамоалар тўрт гуруҳга бўлинган ҳолда курашни давом эттиради. Гуруҳ ғолиблари ярим финалчиларни ташкил этади. Финал ўйини икки учрашувдан иборат бўлиб ҳар икки жамоа майдонида ўтказилади. Кубок соҳиби Осиё кубок эгалари кубоги баҳсларида қатнашиш ҳуқуқига эга бўлади.

Биринчи босқич баҳслари 6 апрель куни якунланади. Ҳозирча 1-гуруҳда «Нефтчи» ва «Тўқимачи», 2-гуруҳда «Роҳат» ва МҲСК, 3-гуруҳда «Навбаҳор», 4-гуруҳда «Трактор» ва «Пахтакор», 5-гуруҳда АСК, 6-гуруҳда «Дўстлик» (собиқ «Политотдел»), 7-гуруҳда «Насаф», 8-гуруҳда «Наврўз» жамоалари пешқадамлик қилишаяпти. Дастлабки уч турда мухлислар эътиборини тортган натижалар «Нурафшон» — «Прогресс» (1:2), «Динамо» (С) — «Чилонзор» (0:1), «Насаф» — «Сўғдиёна» (4:1), «Тўқимачи» — «Темирйўлчи» (2:1), «Навбаҳор» — «Боғдод» (8:0) жамоалари ўртасидаги учрашувларда қайд этилди.

Ш. РЎЗМОНОВ.

• *Қарор ва ижро*

РЕЖАЛАР ҚОҒОЗДА ҚОЛИБ КЕТМАСЛИГИ КЕРАК

Ўзбекистон Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитасида Вазирлар Маҳкамасининг «Ўзбекистонда футболни ривожлантиришнинг ташкилий асослари ва принципларини тубдан такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида» 1996 йил 17 январдаги қарори қандай бажарилаётганлигига бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Унда қарорнинг қандай амалга оширилаётганлигини ўрганиш юзасидан вилоятларга юборилган комиссия аъзоларининг ҳисоботлари тингланди.

Умумхулосалардан келиб чиқиб шуни таъкидлаш керакки, вилоятларда қарорни ҳаётга тўла татбиқ этиш ишлари бирмунча оқсаяпти. Жумладан, 1 апрелга қадар барча вилоят марказларидаги стадионларда биринчи навбат таъмирлаш ишлари, яъни футбол майдонини жаҳон андозаларига мос келтириш, иситиш ва автоматик суғориш мосламаларини ўрнатиш ишлари якунланиши, майдонлар футбол мавсумига тахт қилиб қўйилиши керак эди. Қорақалпоғистон Республикаси, Сурхондарё, Бухоро вилоятлари марказларидаги, шунингдек Тошкент шаҳридаги «Пахтакор» стадионида бундай ишлар якунланган эмас. Албатта бунинг бир қанча ўзига хос сабаблари мавжуд. Жумладан, Қорақалпоғистонда ҳаво совуқлиги, тез-тез ёғингарчиликлар бўлаётганлиги туфайли сувоқ, пардозлаш ишларини бир неча бор қайта қилишга тўғри келган. Термиздаги «Алпомиш», Бухоро шаҳридаги марказий стадионда таъмирлаш ишлари жадал суръатлар билан олиб борилаётган бўлса-да, бажариладиган ишларнинг ҳажми жуда катталиги туфайли таъмир ишлари чўзилган. Шунингдек, пойтахтимиздаги «Пахтакор» стадионининг футбол майдонини таъмирлаш ишлари ҳам футбол мавсумига қадар тугалланмайди. Янгидан майса кўкартириш ва қоплаш ишлари биз аввалдан кутгандан кўра кўпроқ муддатга чўзиладиган кўринади. Шунингдек, Бухоронинг «Ситора» стадиони ҳам мавсумга тайёр эмас.

Албатта, таъмир ишлари чўзилишининг ўзига хос сабаблари, олдиндан кутилмаган табиат қийинчиликлари мавжуд. Лекин қоғоз ҳужжатлари билан боғлиқ баъзи ишларнинг ўз вақтида амалга оширилмаганлигини қандай изоҳлаш мумкин? Текширишлар пайтида Навоийнинг «Зарафшон» ва Тошкент вилоятининг «Ғазалкент», «Кимёгар», «Роҳат», Тошкент шаҳрининг «Чилонзор», «Истиқлол» клублари намунавий низоми ишлаб чиқилган, лекин низом адлия органлари томонидан рўйхатдан ўтказилмаганлиги аниқланди. Мантиқан олиб қараганда, бундай низом яроқсиз ҳисобланади. Шундай экан йўқ клуб билан футболчилар ўртасида тузилган контрактларни қандай тушуниш мумкин? Ҳатто республикамизнинг етакчи жамоаси «Пахтакор» клубининг низоми ҳам адлия органлари томонидан рўйхатдан ўтказилмаган. Демакки, бу борада, айниқса, Тошкент вилояти ва Тошкент шаҳрида Вазирлар Маҳкамасининг қарори ўз вақтида бажарилмаяпти.

Клубларнинг моддий техника базасини мустаҳкамлаш ишлари ҳам жойларда жуда суст олиб бориляпти. Бу борада Тошкент, Фарғона, Навоий ва Наманган вилоятларида аҳвол бирмунча ёмон. Жумладан, Марғилоннинг «Атласчи», Боғдоднинг «Боғдод», Навоийнинг «Зарафшон», Тошкент вилоятининг «Роҳат», «Бўкалик», «Кимёгар», Тошкент шаҳрининг «Чилонзор», Тўрақўрғоннинг «Бахт» клублари ҳисоб рақамига шу кунгача таъсисчилар ва ҳомийлар томонидан бор-йўғи 19 минг сўмдан 500 минг сўмгача маблағ тушган. Қўқоннинг «Темирйўлчи» клуби ҳисоб рақамида эса бир тийин ҳам йўқ. Ваҳоланки, бу клублар аллақачон профессионаллик фаолиятини бошлаши керак эди. Яна бир муаммо шундаки, бу клублар футболчилар билан контракт тузишган. Хўш бу контрактлар қандай маблағ эвазига тузилди? Умид қиламизки, мутасаддилар бу ҳақда ўйлаб кўришади.

Бухоронинг «Нурафшон» клубида ўйинчилар муаммоси мавжуд. Текширув пайтигача клуб бор-йўғи 11 футболчи билан контракт тузган. Булунғурнинг «Диёр», Термизнинг АСК жамоаларида ҳам шундай муаммо мавжуд.

Албатта, йиғилишда жойларда олиб борилаётган катта эзгу ишлар ҳақида ҳам фикрлар билдирилди. Биз бу ютуқ ва муваффақиятлар ҳақида атай тўхталмадик. Чунки, содда қилиб айтганда ютуқлар ўзимизники, аммо мавжуд камчиликларни зудлик билан бартараф этиш лозим. Аксинча, футбол борасида олдимизга қўйган улкан мақсадлар қоғозда қолиб кетаверади.

Расул ЖУМАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ўзбекистон халқ Академияси
"Синтез"
илмий ишлаб чиқариш фирмаси
педикулёзга қарши ишлатиладиган, Ўзбекистон соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан рухсат берилган юқори сифатли
"ЖОНДОР" шампунини
чекланмаган миқдорда таклиф қилади.
Тўлов шакли турлича.
Вилоятларда ҳамкорлик қилиш ниятида бўлган вакилларга зарурат бор.
Телефонлар: Тошкентда - (3712) 34-79-98; Бухорода - (36522) 28-418.

«Ўзбекистон адвокатлар уюшмаси» жамоаси Наманган шаҳар ҳуқуқий маслаҳатхона мудири
Тўхтамирза ЖЎРАЕВнинг
вафот этганлигини чуқур қайғу билан билдириб, марҳумнинг оила аъзоларига таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Энергетика ва электрлаштириш вазирлиги жамоаси вазирнинг собиқ муовини, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган энергетик
Ҳожиддин ҚОДИРОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон энергетиклар касаба уюшма марказий қўмитаси, Тошкент вилоят ва шаҳар қўмитаси Ўзбекистон энергетика ва электрлаштириш вазирининг собиқ муовини
Ҳожиддин ҚОДИРОВнинг
вафот этганлиги муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинларига чуқур ҳамдардлик билдиради.

Жаҳон иқтисоди ва дипломатия университети жамоаси бошқарув институти катта ўқитувчиси Н. И. Меленевскаяга отаси
Иван МЕЛЕНЕВСКИЙнинг
вафот этгани муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Мерос ва қадриятлар 36-29-89;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Тунги муҳарририят 33-10-28.
Эълонлар 36-09-25, Вахтёр-33-10-60

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП,
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — А. Йўлдошев.
Навбатчи — О. Тўрақулов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0200 51671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А–2 **Босишга топшириш вақти—21.00** **Таҳририятда ҳажми 7 қоғоздан зиёд материаллар қабул қилинмайди.**

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топширилди — 21.00.

1 2 3 4 5 6